

Rózsahegyiné Juhász Éva

Sója Miklós öröksége Hodászon

2003

“Ha arra törekszel, hogy az örök
mértéket kövesd:
ne botránkozz azokon, kik nem erre
igyekeznek, hanem törekvéseik
ingadozva ágaznak a sokféle
véges és változó mérték között.
Ne azt nézd, hogy mijük nincsen,
hanem, hogy mijük van;
mert még a legnyomorultabbnak is
van olyan lelki kincse,
mely belőled hiányzik.
kifogásolni, fölényeskedni bárki tud;
Tanulj meg mindenkitől tanulni.”
(Weöres Sándor)

Bevezetés

Kik is valójában a cigányok? Honnan jöttek, hová tartanak? Miért olyanok amilyenek? Miért nem képes a társadalom többsége befogadni vagy egyáltalán elfogadni őket?

Őszintén remélem, hogy jelen munkámmal hozzájárulok ahhoz, hogy egy kicsit más szemmel nézzünk rájuk, még többen legyenek köztünk, akik megértik és elfogadják viselkedésüket, kultúrájukat.

Hiszen köztük is vannak jó és rossz emberek egyaránt ugyanúgy, ahogy köztünk magyarok között is vannak jók és rosszak.

Miért nem fogadjuk el őket, miért a negatívumoktól, a diszkriminációtól zeng az ország és a média?

Talán azért, mert túl keveset tudunk róluk, amit hallunk az legtöbbször csak a rossz. Nem véletlen azonban, hogy az utóbbi 6-8 évben egyre több helyen vált tananyaggá¹ a romológia – a cigányság, története, kultúrája, eredete.

Egyes felmérések szerint az, hogy egyes kisebbségeket, köztük a cigányokat is milyen mértékben fogadják be nemcsak a befogadók kulturális szintjétől függ a leginkább, hanem a befogadók és a befogadottak közötti kulturális távolságtól, vagyis a befogadott kulturális szintjétől.²

Lázár Guy felmérése szerint a cigánysággal szembeni előítéleteknek nagyon határozott tartalmuk van: nem pusztán az ismeretlentől, a szokatlantól való idegenkedésből fakadnak, hanem elsősorban a cigányok és a nem cigányok életmódja közti különbségekből.³

A cigányságról más más véleményen van egy betanított segédmunkás, egy falusi ember, aki valami oknál fogva összetűzésbe került vele vagy egy diplomás, értelmiségiként dolgozó, aki kapcsolatban áll velük.

A cigányságról kialakított kép nagymértékben függ a mi saját hozzáállásunktól is, mennyire tartjuk egyenrangú félnek vagy mennyire tekintjük alábbvalónak. Sokat igazolta már magát a mondás - „*amilyen a mosdó olyan a törülköző*” - s nem véletlen, hiszen a kommunikáció során kiérződik a másik személyhez fűződő viszony.

A másik dolog, ami szintén rombolja a cigányságról kialakult képet az az általánosítás, egy-egy rossz példa alapján a cigányság egészét ugyanabba a skatulyába vagyunk képesek behelyezni.

¹ Tanítóképző főiskolák, egyetemek szociológia, néprajz szakjai, rendőrtisztai főiskolák stb...

² Lázár G. 1996. 54.

³ Lázár G. 1996. 57.

A Lázár Guy féle felmérésből, amelyet 1987-ben és 1992-ben végeztek nagyon jól megállapítható a cigányokkal kapcsolatos vélemények alakulása.

	1987	1992
Vannak rendes cigányok, De a többségük nem az	91	87
A cigányokat rá kellene kényszeríteni, Hogy ugyanúgy éljenek, mint a többi ember	78	65
A cigányoknak nem szabad lemondani A hagyományaikról	69	76
A cigányok művészete gazdagítja a magyar Kultúrát	66	67
A cigányok sohasem fognak beilleszkedni A magyar társadalomba	66	64
A cigányok nem érdeklük meg, Hogy támogassák őket	55	57
Lehetővé kellene tenni, hogy a cigányok Önállóan intézhessék ügyeiket	47	60
A cigányokat teljesen el kellene különíteni A társadalom többi részétől		39
23		
A cigányoknak teljesen el kellene magyarosodni	37	25
A magyar kormánynak még többet kellene tenni A cigányokért		23
18		

A táblázatban is szerepelt, hogy a cigányság művészete gazdagítja a magyar kultúrát s ezzel sokan egyet is értenek. S természetes, hiszen számos művészt nevelt ki a cigány társadalom a tagjai közül, akik nemcsak a cigányság, de a magyarság hírnevét is öregbítik.

Ott van például a 100 tagú cigányzenekar, akik már bejárták szinte az egész világot. Vagy például Bari Károly Kossuth díjas költőnk, vagy Orsós Jakab író, Rostás-Farkas György költő, Choli Daróczi József költő és nyelvész, Lakatos Menyhért író- költő, Oláh Mara festő, Péli Tamás festő, a zenénél maradva Déki Lakatos Sándor a Mátyás Pince híres primása, a Nagyecsedei Fekete szemek, Szabó Győző a Romantic együttesből és még sorolhatnánk tovább.

A cigányság definiálása nem kis gondot okoz a romológiával foglalkozóknak. Kit is tartunk valójában cigánynak? Mi az elsődleges szempont a szakirodalom definíciója vagy az éppen a KSH megbízásából felmérést vező személy véleménye? Cigánynak vagy nem cigánynak tart-e valakit egyáltalán meg lehet –e mindenkitől kérdezni, hogy ő cigány?

Esetleg a környezet, az a közösség a mérvadó, ahol a cigányok élnek, cigánynak tartják-e őket vagy nem?

De egyáltalán mi alapján tarthatunk valakit cigánynak?

Lakás, életmód? Ez nem elég, hiszen gondoljunk csak a hajléktalanokra, az elszegényedett magyarokra sok esetben rosszabb körülmények között élnek, mint a cigányok.

Vagy talán a bőrszín? Ez nem helyes, sőt a lehető legrosszabb.

Esetleg a nyelv és kultúra? Talán igen, hiszen ez az amit mindenki magával hoz bárhonnán jött s bárhová is tart. Segy nemzetiség, egy népcsoport addig él, amíg képes képes nyelvét, kultúráját fenntartani, ápolni az utódoknak továbbadni.

A szakirodalom a cigányság vizsgálatok azokat az embereket sorolja a cigányok közé, akiket nem cigány környezetük annak tart.⁴ De mi van abban az esetben, ha a környezet által cigánynak tartott személy magát magának vallja?

A kutatásaim során többször feltettem adatközlőimnek azt a kérdést, hogy szerintük ki a cigány, ők kit tartanak cigánynak. A kérdésre kétféle válasz érkezett: *aki olyan, mint „mi”, vagy pedig akinek barna a bőre, fekete a haja, cigányul beszél.* Ebben az esetben tehát egy önmeghatározó álláspontról van szó. Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy az etnikus hovatartozás választás és kijelölés kérdése is, amit az antropológiai jegyek nagymértékben befolyásolnak.

A magyarországi cigányságot Erdős Kamill felosztását⁵ elfogadva két nagy csoportra oszthatjuk: cigány anyanyelvű és nem cigány anyanyelvű.

A nem cigány anyanyelvűek csoportját a román és magyar anyanyelvűek alkotják. A román anyanyelvűek közé tartoznak az un. román cigányok Békés megyében, valamint a teknővájó cigányok. A magyar anyanyelvű cigányok a kárpáti és az oláh cigányok leszármazottai, akiket elődeik nem tanítottak a cigány nyelvre.

A cigány nyelvet beszélők két csoportja a kárpáti és az oláh cigány. A két csoport nyelvükben található nagymértékű eltérés miatt nem értik meg egymást.

⁴ Keményfi R.1998.31-35., Kertesi G. – Kézdi G. 1998.15-17., Kocsis K. – Kovács Z. 1999.13., Szuhay P.1999.11-12.,

⁵ Erdős K. 1989a. 42-43.

Az oláh cigányok több törzsre⁶ és nemzetségre oszlanak. A 19.század második felében érkeztek Magyarországra Erdélyből, a Havasalföldről. Az egész ország területén szétszóródtak főként azonban a keleti országrészben élnek. Az egyes törzsek elnevezése foglalkozásukból ered, míg a nemzetségnevek valamely előd nevéből származnak.

A cigányok őshazájának India tekinthető, ezt a források és a cigányok eredetéről szóló mítoszok, mondák egyaránt bizonyítják.

Évszázadokon keresztül vándoroltak, amíg elértek a Balkán félszigetre kb a 11.században. A cigányságnak egy másik csoportja viszont Afrika, Egyiptom felé kezdett el vándorolni.

Magyarországra a 14-15. században érkezhettek, s később egy csoportjuk tovább is indult Nyugat Európának.

A források szerint nagyobb mértékű bevándorlásuk Magyarország s a Kárpát-medence területére a török hódoltság idejére tehető. Ebben az időben a cigányság nagy hasznot hozott az országnak, hiszen fontos információkkal rendelkeztek a törököket illetően. Mint kémek segítették a magyarokat valamint foglalkozásukból következően a fegyvergyártás is a feladatok közé tartozott. A cigányok letelepedését ezért az uralkodó osztály is támogatta, s egyben megtarthatták szokásaikat is. Zsigmond és Mátyás király is menlevelekkel látta el a cigányokat. Jó hatással voltak a magyarországi kézművességre és kereskedelemre egyaránt.

A polgárosodás megindulásával egy időben a földesurak nagy része nem jó szemmel nézte a vándorló cigányok életmódját. Az egyes megyék rendeletekkel nehezítették még életüket. Az első cigányellenes törvény I. Lipót nevéhez fűződik, aki a cigányokat törvényen kívül helyezte.

A Habsburg-ház a legsürgetőbb feladatnak tartotta a cigányok asszimilációját, letelepedését, sőt nevüket is eltörölve a cigány név helyett az „új magyar”, „újparaszt” megjelölést használva.

II. József folytatta anyja, Mária Terézia politikáját, elrendelte összeírásukat, de a letelepedett cigányokat és a nőket már nem vették fel a cigányok közé.

Ezek a reformok nem jártak nagy sikerrel, hiszen a magyar nemesség Habsburg-udvarral szembeni ellenállását fokozta, másrészt a cigányság is ellenállt ezeknek a rendelkezéseknek. Arról nem is beszélve, hogy a földesuraknak is szükség volt az olcsó munkaerőre.

⁶ Lovari(lókupecsek), Posotari(zsebtolvajok), Kelderari(üstfoltozók, kézművesek), Cerhári(sátorosok), Colári(szőnyegkereskedők) Curari(késesek), Drizár(rablók) Gurvár(edényfoldozó, tepsikészítő), Kherári(alkalmi munkások) Bugari(dögösök), Masari(halászok),

Az oláh cigányok az 1850-es években érkeztek Magyarországra. A cigányok közül ők őrzik a legerőteljesebben nyelvüket és kultúrájukat. Büszkén vallják magukról, hogy „*csak mi vagyunk az igazi cigányok*”⁷.

Közülük is kiemelkednek, a hierarchia csúcsán állnak a jelen kutatás szempontjából is érdekelt lovári törzshöz tartozó oláh cigányok.

A XIX. század végén 1893-ben József főherceg az, aki a cigányságot összeírja, foglalkozik nyelvükkel, kultúrájukkal.

A XX. században nehéz idők jöttek a cigányságra. Köszönhető ez a fasizmus illetve a szocializmus rendszerének. Az előbbi a teljes megsemmisítéssel látta megoldani a cigányság problémáját s a zsidókkal együtt koncentrációs táborokba zárta őket. A szocializmus teljes és végleges asszimilációjukkal akarta letörölni őket a földszínéről. Az eredmény: létszámuk átmenetileg csökken, ősi hagyományaik megszűnnek, önbecsülésük megtörik és társadalmilag kiközösítik őket.

Az 50-es években a háborúk után társadalmi helyzetük romlik, rosszabb körülmények között élnek, mint József főherceg idején. Ezt követte az 1961-es párthatározat, amely némi megoldást jelent az eddigi problémákra.

A cigány kultúra, ízlésvilág, erkölcsi rendszer, gondolkodásmód eltér az európaiótól. A cigányság gazdag tárgyi és szellemi kultúrával rendelkezik.

Tárgyi kultúrájuk azoknak a foglalkozásoknak köszönhető, amelyet legtöbbször csak ők űztek az országban. Ilyen volt például a fémművesség, a szegkovácsok, teknővájók, sátoros kereskedők, vályogvetők. A cigányok egyszerre voltak iparosok és kereskedők.

A cigányság gazdag mese és monda világgal rendelkezik, hiszen mi mással tudták az időt eltölteni, mint meséléssel, esetleg jóslással, kártyavetéssel. Mesekincsük felbecsülhetetlen információt hordoz származásukról, eredetükről. Több kutató is foglalkozott, foglalkozik ezek összegyűjtésével, elemzésével.

Különös érzékük van a zenéhez, a tánchoz, mindenféle kézügyességgel összefüggő művészethez. Nemhiába kerül ki közülük sok festő, költő, író.

Azoknak a cigányoknak, akik művészetükkel kivívták a társadalom elismerését a beilleszkedés is könnyebben ment, bár nem vitatható, hogy ők is megdolgoztak azért, hogy elfogadja környezetük. Az egyszerű, hétköznapi emberek azonban sok esetben szemben találják magukat a gyűlölettel a megkülönböztetéssel.

⁷ Erdős K. 1989.a. 45.

Nem könnyű a cigányság problémáját megoldani, de közös erővel, ha mindkét fél igazán akarja megoldhatók a problémák. Ahogyan sikerült megoldani Hodászon, Kántorjánosiban, Hosszúpályiban, Sajópetriben, Szendrőládon.

Ezekben a falvakban az egyház segítségével sikerült elérni azt, hogy a cigányságot egyenrangú félnek tekintsék. De az egyház önmagában kevés kell az egyházban egy olyan személy, aki szívvel-lélekkel felvállalja a cigányság ügyét. Ilyen volt Hodászon Sója Miklós és utódai, Kántorjánosiban Zolcsák István, Hosszúpályiban Csonka József, Nyíradonyban Hadházi Antal.

Elfogadták a cigányokat olyannak, amilyenek nem törölték el szokásaikat, hagyományaikat, sőt igyekeztek azt aktívan használni a közösségi életben.

De megmutatták nekik a helyes utat, amelyen elindulva megbecsülést vívhatnak ki maguknak.

Jelen kötetben azokat a tanulmányokat gyűjtöttem össze amelyek a hodászi és Kántorjánosiban végzett kutatómunkám során születtek. Bízom benne, hogy ezek a tanulmányok rávilágítanak a pozitívumokra a cigányság értékes, emberszerető, odadó, igazszívű oldalára. Ha mi őszintén szeretjük őket, akkor ők is igazán szeretni fognak minket.

Nincs annál szívszorítóbb érzés, mint amikor az első hét után -amit Kántorjánosiban kutatással töltöttem- a pászkaszentelés végén a cigányasszonyok körbe fognak és egy-egy pászkát nekem ajándékoznak, mondván, hogy *ők tudják, hogy én szeretem őket és ezt nekem szenteltették.*

Lehet őket ezek után nem szeretni, nem egyenrangúnak tekinteni???

Nem az a megoldás, hogy az íróasztal mögül határozatokat hozunk és várjuk a csodát, hanem oda megyünk és közösen keresünk megoldást a problémákra.

A hodászi görög katolikus cigány egyházközség

Hodász Mátészalkától mintegy 10 km-re található Szabolcs–Szatmár Bereg megyében. A falu arról nevezetes, hogy itt szentelték fel évekkel ezelőtt az első cigány templomot. A közösség azt a kápolnát később kinőtte és helyére újat építettek, majd az igények növekedésével közösségi ház, szeretetotthon épült a templom mellé.

De hogyan is kezdődött mindez?

Hodász lakosságának az 1992-es adatok szerint 24,2%-a cigány. Nagyrészüket oláh cigány, kisebb csoportot alkotnak a romungrók.

A romungró családok reformátusok, míg a cerhári törzshöz tartozó oláh cigányok görög katolikusok.

Hogyan is lettek ők görögkatolikusok?

Miért is fontos évszám a hodászi cigányok életében 1942?

1941-ben Hodászon mintegy hatszáz cigány él a falu 'Kolerás'-nak nevezett területén. Joggal nevezték ezt a területet Kolerásnak, hiszen itt volt a falu dögkútja. Felmerült bennem a kérdés, csak nem azért laktak ott a cigányok, mert mint az sok más esetből már kiderült, hogy dögöt fogyasztottak, ha más étel nem kínálkozott? Mind ez idáig ezt a kérdést még nem feszegettem.

Arról, hogy valójában, hogyan is festett abban az időben a cigánytelep Sója Miklós számolt be a Vasárnapi Újság 1988. április 24-én elhangzott műsorában.

Sója Miklós görög katolikus lelkész, aki abban az időben került a hodászi parókiára és az ő munkájának köszönhető, hogy a hodászi cigányság is beilleszkedett a társadalomba s annak hasznos tagjává váltak.

1941-ben idekerülve, nagy érdeklődéssel mentem ki a falu szélére, a cigánytelepre.

Egy tágasabb falusi portának is alig elégséges területen tömérdek tákolt, düledező kalyiba, földbe ásott kunyhó éktelenkedik, belül egymás hegyén-hátán emberek, ruha jóformán csak némelyiken. Az egész telepen nincs egyetlen kút, egyetlen wc sem.

Egyben dögter is volt ez a terület. Akár kunyhó, akár kalyiba- az ablak mindegyike eldobott, törött üvegből került, keret nélkül, sárral beerősítve a bejárati- azaz egyetlen-ajtóval szemközti falba.

Belépéskor úgy éreztem magam, mintha Dantét én kísértem volna le a pokolba és szemléltem volna végig a legválogatottabb emberi szenvedéseket. Itt a pokol mélyén már

elhatároztam, hogy mint pap nem azért fogok dolgozni, hogy a cigányokat először Istenhez vezessem, hanem hogy az emberekhez vezessem, az emberi társadalomba vezessem őket, emberi méltóságuk felismertetése révén. (Vasárnapi Újság)

Sója Miklós kezdetben az árokparton ülve beszélgetett a gyerekekkel, később a felnőttekkel.

Egy adatközlő így emlékszik vissza arra az időre:

Itt volt egy nagy rét, Sója atya leültette a gyerekeket és tanította őket. Ment mindig a koszos putrikba is bement, ha hideg volt, ha sár. Mindig biciklivel jött de haza alig engedték a pulyák. Az a világ volt ám szép.

(Olga néni)

A bűcsújárás kialakulása

A bűcsú nem más, mint a katolikus egyház által előírt cselekedetek elvégzésével a bocsánatos bűnök elengedése. Az egyház tanítása szerint napi bűcsút az nyer, aki az erre kijelölt templomot felkeresi és ott meggyón, megáldozik.⁸

Az országban több bűcsújáróhely is található, de Máriapócs az, amely a görög katolikusok központi bűcsújáró helye.

Amely nemcsak a könnyező kegykép által vált ismertté, hanem a cigányság bűcsújáró helyeként is.

Hodász azon az útvonalon van, amelyen a mögötte fekvő falvak hívei Máriapócsra szoktak zarándokolni.

Egy-egy foszlány megmaradt az énekekből a cigányok emlékezetében is, amit a zarándoktól hallottak.

Arra kértek, hogy azokat az énekeket egészítsem ki teljes énekekre. Kérésükre ezt még két ilyen énekkel tettem meg, s meg is tanítottam őket ezekre.

Olyan szépen énekeltek, hogy megjegyeztem: máris van annyi tudásuk, amennyi bőven elég egy máriapócsi zarándoklathoz. E kijelentés annyira tűzbe hozta az egész közösséget, hogy rimánkodni, majd követelőzni kezdtek: vezessem el őket Máriapócsra.

⁸ MNL. 1. köt. 377-378.

Időpontot kellett kitűznöm az indulásra. Egy szombati reggelt- másnap délutánra terveztem a visszajövetelt - tehát egy ott alvás is beleesett a zarándoklás idejébe. Nagyon készültek. Mosással, útravaló készítésével, tisztálkodással, nagy nyüzsgéssel. Otthon szinte nem maradt senki. Úgy tűnt, mintha e nép végleg el akarta hagyni a Kolerást. És más haza, új otthon keresésére indult volna.

Késő délután érkeztünk Máriapócsra a tízezrekkel telt templom előtti térre, a templomudvarban akkor már ezernyi zarándok nyüzsgött, ácsorgott.

A magyar tömeg utat nyitott nekik, s a csodálkozók sorfalai között kerültük meg énekszó mellett a templomot, vonultunk a templomba. A Szűzanya képe előtt térdre rogyva ez a primitív nép mindenkit megríkatva ezzel az énekkel köszöntötte Máriát: „Hoztunk neked Szűz Mária lángoló szívet oltalmazra, piros rózsát, kék nefelejcsét.”

És ez a nép most valóban úgy érezte, hogy új otthonra talál Mária ölén. És hogy a honfoglaló magyarokat védő kárpáti bérceknél biztosabb védelmet kapnak ők Mária ölelő karjai között. Annál is inkább úgy érezték, hogy hazajöttek, mert a magyar zarándokok is testvérként fogadták, ölelgették, csókolgatták őket.

Másnap délután búcsút vettek a Mária kegyképtől. Haza felé menet úgy tűnt, mintha szívüket, lelküket Pócson hagyták volna. De alkonyatkor diadalittasan érkeztek Hodász község peremére, bevonuláskor mindenki égő gyertyát tartott kezében és megcsodáltatták magukat az utcára kiömlő néppel. (Vasárnapi Újság)

1942 szeptember 13-t írtak, amikor először jártak a pócsi búcsúban. Ezen a napon vagy a hozzá legközelebb eső vasárnap tartják a keresztfelmagasztalási búcsút Máriapócson, amely azóta a pócsi búcsú rendjébe, mint cigány búcsú került be.

Ezen az alkalmakon napjainkig a hodászi vagy kántorjánosiban levő cigány egyházközség celebrálja a misét cigány nyelven.

Sója Miklós idejében gyalog jártak a pócsi búcsúra, később szervezeten busszal illetve ma sokan saját autójukkal mennek.

Hogyan is történt mindez 30-40 évvel ezelőtt?

Az idők folyamán a cigányok egyre jobban kezdtek készülni a búcsúra az egyik legfontosabb eseménnyé vált az életükben.

Új ruhát varrtak és varratnak illetve vesznek még napjainkban is.

Eleinte még sokan mezítláb, de fehér ingben és sötét nadrágban mentek.

Az asszonyok is cigány női viseletben, rózsás szoknyában mentek fejkendővel a fejükön. A Mária képet lányok, a lobogót fiúk vitték.⁹

Kezdetben lelki előkészülés nem történt a búcsúra. Napjainkban már többen az előtte való napokban is feljárnak vagy Pócsra lelkigyakorlatra vagy otthon a faluban tartanak lelkigyakorlatot.

Amíg gyalog jártak és 3-4 órákor már indultak útközben az útszéli, faluszéli kereszteknel megálltak Mária énekeket énekeltek, imádkoztak, Üdvözlégyet mondtak. Természetesen cigányul miután Sója Miklós megtanulta nyelvüket, a liturgiát és az énekeket is lefordította nyelvükre.

Visszaemlékezéseik szerint szívesen fogadták őket minden faluban, ahová betértek az út során.

Útközben Mária énekeket énekeltünk mindkét nyelven. Az útvonal Derzs, Gyulaj, Máriapócs volt. Örültünk, mikor megláttuk a templomtornyát Pócson. (Olga néni)

Eleinte a templom körül aludtak később befogadták őket a helybéli családok.

A vasárnap reggeli 8 órás mise volt a cigányoké. Mindenki részt vett a liturgián ahol körbe állták az oltárt.

A cigányok számára fontos, hogy aktívan részt vegyenek az eseményekben, vonatkozik ez a liturgiára, de bármi másra is. Ezért állhattak körbe az oltárt, ahol a pap néha alig fért el, de számukra fontos volt az együttlét, a közös éneklés.

Ez a miserend, hogy együtt miséznek a pap a cigányokkal Sója Miklósnak volt köszönhető, aki így is próbált hatni a cigányságra.

Azoknak, akik ma cigánysággal, cigánykérdésekkel foglalkoznak megszívelendő, hogy nem nélkülük, hanem velük együtt kell értük cselekedni.

Napjainkban már nemcsak a hodászi cigányok miséznek ezen a napon, hanem a 80-as évektől a Kántorjánosiban élő cigányok is.

Később fokozatosan csatlakoztak azok az egyházközségek, ahol a cigány pasztorizációnak valamilyen formája jelen van, vagy esetleg egyedül jönnek, hogy itt társaikkal a hodásziakkal illetve Hodászról elszármazottakkal találkozzanak.

⁹ Megjegyzem csak szűz lányok vihették a képet. Ha meg történt az elhálás és bekötötték a lány fejét már nem vihette a képet.

Az elhálás a cigányság számára egyet jelentett a férjhezmenetellel. Nem tartották fontosnak sem a polgári, sem az egyházi esküvőt kezdetben.

Az adatközlők véleménye szerint addig, amíg gyalog jártak a búcsúba jobban összetartottak és a lelki tisztulás is nagyobb volt, a mély vallásosság összekovácsolta a csapatot. Ma már sokan egyedül mennek, lassan divatbemutatóvá válik az öltözködésük. Újabb és újabb ruhákat vesznek, próbálják néha egymást túl szárnyalni.

A Szent Kereszt felmagasztalása¹⁰ során a reggeli istentiszteletben a Nagy doxológia után a pap a keresztet az oltárról a templomhajóba hozza, az odakészített tetrapod előtt a világ négy égtája felé földig való meghajlást végez vele: felmagasztalja folytonos 'Uram irgalmazz!' éneklése közben. Ez a cselekmény azt jelképezi, hogy az Úr keresztje győzelmet aratott a világ fölött, s hogy a szent Kereszt megváltásunk drága eszköze.¹¹

Miért is olyan fontos a Máriapócs a cigányság számára?

Erről Sója Miklós így vallott egyik levelében, amit Mosolygó Bélához írt 1987.decemberében.

A Cigány Újságban(dec.15-i szám) megjelent cikk nyomán sok levelet kapok az ország különböző területeiről cigány és magyar családoktól egyaránt- nem egyet Hodászon keresztül. Mindre válaszolok három dolgot kihangsúlyozva: 1. Az öntudatos cigány – bármilyen vallású is- egy-két évenként elzarándokol Máriapócsra, ha vallásos, akkor egyúttal vallási igényét is kielégítheti, ha nem vallásos, akkor tisztelettel hódol, adózik annak a ténynek, hogy 50 évvel ezelőtt innen hívták fel először a világ figyelmét a cigányokra, innen lépték az első lépést a cigány társadalom felé, itt bontották ki a cigány pasztorizáció zászlaját, itt gondoltak először az ország cigányaira, és hogy a cigánypasztorizáció évszázadok alatt elpocsolyásodott, áporodott, dohos vizét ma már jól felismerhetően a Pócsról induló északkeleti szél ereje kezdi mozgásba hozni hazánkban meg hogy a máriapócsi kegyhelynek, ill. könnyező Szűz Anyának köze van a már pezsdülni kezdő cigánypasztorizációhoz.(Úgy teszek, mint Mohamed:

¹⁰ A katolikus templomnak és katolikus tájnak legjellegzetesebb szakrális ismertető jele a kereszt. A kereszt a megváltás emlékjele. A hagyomány szerint jámbor hívek jártak imádkozni a Kálváriára. Ezért a zsidók beásták a földbe a keresztet.

A legenda szerint Nagy Konstantinnak harcba indulás előtt megjelent az égen a kereszt ezzel a felírással: „E jelben győzni fogsz!” Lobogóit kereszttel díszítette és valóban győzött. Ő szüntette meg 313-ban a keresztényüldözést. Édesanyja Szent Ilona császárnő buzgólkodására 320. szeptember 14-én kiásták a Kálvária földjéből a keresztet.

Szent Makár jeruzsálemi pátriárka 355. szeptember 14-én ünnepélyes menetben a Szent Sír templomba vitte és ott a nép folytonos „Uram irgalmazz” éneklése közben magasra emelve felmutatta, felmagasztalta, hogy ez a Jézus keresztje.

Mint drága ereklyét őrizték, míg a perzsák el nem lopták 611-ben. 628-ban Herakliusz görög császár visszaszerelte, s szeptember 14-én újra felmagasztalták és a napot ünneppé tették. Ez a nap a görög katolikus egyházban litias ünnep miroválással és antidór osztással. (Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium és Kisfalusi János: Ünnepi népszokások a Keleti Egyházban c. munkája nyomán.)

Máriapócsot akarnám megtenni a cigányok Mekkájának és azt próbálom forszírozni, hogy mindenkori cigányaink számára az év élménye a szeptember 14-i pócsi cigány mise látványossága, meghallgatása majd együtt éneklése legyen, és ezért ne legyen szabad változtatni a mise eddig berögződött éneklési módján, hogy lassan a hitetlen cigányoknak is slágerévé válhassanak a mise bármely énekei. Nevetségesen arról álmodozom, hogy mire hodászi pap 50 éves lesz, Pócson már szeptember 14-én már 50 ezer cigány hemzsegen, meg arról, hogy a pócsi mise időpontját hátrábbra, fődőpontba kell tétetni, figyelembe véve a vasúti menetrendet is.)

2. Minden cigány adjon a hodászi cigány templom (most már nem kápolna) építéséhez: Ahány cigány fej, annyi magyar forint!- jelszó alapján 1-1 forintot.

3. Lehetőleg Hodászra is látogassanak el, különösen akkor, ha felépül az új templom-leginkább pászkaszentelésre és a templom búcsúnapján, amit feltétlenül nyárra kell tenni, hogy a környék, esetleg megye cigánysága minél könnyebben bevonható legyen a búcsúnap lármás, cigányos megünneplésébe és így a hodászi templom hatókörében élhessen a megye minden cigánya. Nem tudom, hogy lesz-e a cigányok új templomán valamelyes az eredetükre utaló, emlékeztető hindu vonás, elem és azt sem tudhatom, hogy ki lesz a védőszentje.

Ha csak egy cseppet is rajtam múlna, akkor volna legalább halvány hindus jellegzetessége az új épületnek és már a védőszentje is megvolna: Goretti Mária! Goretti Máriánál testhez állóbb védőszentet cigány templom számára keresve se találhatnátok. Mintha az Isten kegyelme direkt a cigányok számára faragta volna. A gyermekkori nászágyak világában ki tudna életével, halálával, példájával némán is szebben prédikálni e 12 éves lánykánál, kinek sírjához járt ki Nettunóba VI.Pál pápa. De ha akarjátok kiséprűzhetitek őt, pedig senki se tehetne annyit a cigányokért, mint Ő Máriával ill. a Pócsi Szűzanyával. Én ügyvédje vagyok Goretti Máriának és a Pócsi Szűzanya rózsafüzéres tiszteletének.

Vajon nem-e a pócsi Szűzanya volt Lourdes-ban az az égi jelenés, aki a szegény emberekkel együtt ezt üzente meg Fatimában a világnak: Mondjátok meg az embereknek, hogy imádkozzák a rózsafüzért! Avagy aki ma is mindennap rózsafüzérezik a jugoszláviai gyerekekkel? A rózsafüzér mellőzéséhez nem elég indok az, hogy nyugati eredetű. Hiszen éppen úgy nyugati, latin eredetű a temetői mindenszentekezéseink, a Jézus szíve kultusz, a harmónium, az elektromos világítás stb., amiktől kezdetekben húzódoztunk, de aztán vízumot és menedékjogot kaptak nálunk, mert sok anyagi hasznót is láttunk és látunk belőlük.)

Jómagam is jóval buzgóbb apostola lennék a rózsafüzérezésnek, ha minden titokért 100 forintot fizetnének úgy, mint mindenszentekkor a síronkénti 200 forintot. Viszont a Szűz

¹¹ Ivancsó I. 1997. 158.

Mária mennybevitelénekj dogmája meg keleti származású, de nyugat szó nélkül elfogadja. És egészen biztos vagyok benne, hogy ma az egész latin világ a „Tebenned örvendezz...”-t imádkozná és énekelné, ha Mária azt üzente volna a világnak Lourdes-ben vagy Fatimában, hogy imádkozzák a „Tebenned örvendezz...”-t.

.....

Ideje, hogy befejezzem az írást. Én bírok a kápolna építés sikerében, ill. a Pócsi Szűzanya segítségével, mert a pócsi Szűzanya nevét még senki olyan szépen és olyannyira kihangsúlyozva és ismételve még nem szellőztette meg Budapesten Máriapócs kultuszáról nem oly sokat tudó latin hívők előtt, mint e cigányok ez egyszerű emberek: Haj pócsáki khánger... Téged jöttünk köszönteni. Egy cukrászdában hallottam az Erkel Színpad egyik volt énekesnőjétől, hogy életében még soha olyan szépen meghatóan énekelni nem hallotta a Téged jöttünk köszönteni kezdetű éneket, mint ott a cigányoktól. Azért volt megható, mert sugárzott a szemükből, hogy bíznak, hisznek a Szűzanyában. Hát ez a pócsi Szűzanya, akinek nevét az ajkukon behurcolták Pesten még meg bizonyára a Pestig vezető 300 km-es úton illetve a vonaton is meg fogja segíteni őket.

Az új kápolna

Az első pócsi zarándoklat kinyitotta a cigányok szemét, lassan maguktól érlelődött bennük a gondolat mindenféle erőlködés nélkül, hogy gyónhassanak, áldozhassanak és külön templomot szerettek volna.

A hideg idő miatt és miután igény is volt rá kibéreltek egy házat, a Pankus Peti házat és ott gyűltek össze szinte mindennap imádkozni, beszélgetni, énekelni. Később igény merült fel rá, hogy a házat megvásárolják és átalakítsák a kápolna céljaira.

Minden cigány család kivetett ezer vályogot, s azt eladták a magyaroknak. 1948-ban az eladott vályogból, és a házról-házra –más falvakban- járó cigányok gyűjtéséből megvásárolták a házat.

A tetőszerkezetet lebontották, a falakat megemelték.¹²

A kápolna az akkori rendszer miatt iskolaként volt bejegyezve.

Dudás püspök nem akarta az akkori rendszerre hivatkozva a kápolnát felszentelni, ezért s mivel egyébként is magas volt az írástudatlanság a kápolnát iskolaként jegyezték be.

A kápolna kettős funkcióval rendelkezett:

- templom, az Isten háza

¹² Oláh J.2001.12.

- iskola, közösségi ház

S bizony iskolai célokat is szolgált. Hiszen Sója Miklós hamar felismerte, hogy nem prédikálni, hanem cselekedni kell közöttük.

Megtanította őket a betűvetésre, írásra-olvasásra. A késsel-villával való étkezést egy tábla csokival gyakoroltatta hús helyett. A kápolna falait a szentképek mellett az ábécé betűi és a szorzótábla ékesítette.

Az ábécés iskolai falitáblákat egy helybéli pedagógustól kapták ajándékba.

A fal tövében feküdt egy hosszú pálca, amellyel minden betűt el lehetett érni. Sokat nyúzódott e pálca, a gyerekek versengve kapdosták ki egymás kezéből, különösen, ha tétre ment a betű felismerés, ha ilyesmit mondtam: ez a szalag, ez a kötény vagy cukorka azé, aki a pácával sorra mutogatja a szó betűit.

A legelső vizsgázó Zági volt, aki lány korában kezdett el ismerkedni a betűkkel s fiatalasszony volt, amikor levizsgázott olvasásból úgy, hogy egy vasárnapi misén felolvasta az esedékes bibliai részt.

Összeszervezkedtem az iskola igazgatójával is, aki telerakatta a kápolnát iskolai padokkal, az oltárképet letakarta egy nagy fekete iskolai táblával és egy lejáró pedagógus minden este oktatta a felnőtteket betűvetésre.

De valahogy a pedagógusok türelme elfogyott.

Még ez a kis idő is jó szolgálatot tett, mert jó indítást adott a felnőtteknek a betűk világával való ismerkedéshez. (Vasárnapi Újság)

1968-ban a pápától ezer dollár támogatást kapott a hodászi cigány kápolna. Ebből a pénzből rendbe hozták a kápolnát, kibővítették 5x7 m-ről 12x5 m-re, tornyot húztak rá, amibe kis harangot is raktak. Az ikonosztácion képeit Rómában festették.

Az oltárt Pestről adományként kapták, és két cigány férfi ment el érte.

Haza felé jövet a rendőrök elfogták őket és börtönbe zárták, mert azt gondolták, hogy lopták. Pár nap alatt végül tisztázódott az eset és haza engedték őket.

A kis épület a dögtér szerény, igazán testhezálló bazilikája, illetve a világ első cigány temploma lett. Addig azonban nem lehetett misézni a kápolnában, amíg fel nem szentelik, hosszas munka és fáradozás után egy év elteltével felszentelték a kápolnát.

Ebben a kis kápolnában, amely egyedülálló volt a világon, - napjainkban hála istennek követendő példaként szolgál- a mise is cigányul folyik. Hiszen mint már említettem Sója Miklós lefordította a liturgiát cigány nyelvre.

Azt hiszem ez bizonyítja a legjobban, hogy ugyanolyan nyelv a cigány nyelv, mint a magyar az angol vagy bármely, amely alkalmas a szépirodalom a Biblia közlésére is.

S ha egy közösséghez a saját nyelvén szólunk hamarabb találunk megértő, befogadó szívekre. Sója Miklós azáltal, hogy a liturgiát lefordította nyelvükre a cigány nyelvet az oltárra emelte.

Nagy lépés és világelsőség volt a kápolnai kulturális élet során a cigány nyelv bevonása az istentiszteletbe, melynek nyomán bibliai szövegeket és népdalokat lefordítottunk és betanultunk.

Persze nem egyszerre történt a magyar nyelv kikapcsolása, hanem igen lassan, óvatosan lépésről, lépésre, illetve énekekről énekekre szinte csak félveként került be a misébe helycserével egy-egy cigány szöveg.

Az első cigányénekeket éneklés közben a misén még meg is könnyezték. Szinte a belesüléig. Amint elmondták az jutott eszükbe éneklés közben, hogy az ő nyelvüket magyarok és cigányok egyaránt az ocsmány beszédek a drasztikumok nyelvének tartották és lám még misézni is lehet rajta.

A cigányok ebből különösen kiérezték az ő megbecsülésüket, felemelésüket.

Nekem ezek után az jelentett hetenként nagy nehézséget, hogy a közeledő vasárnapra mindig le kellett fordítanom a mise váltakozó részét, elsőben az evangéliumi és apostoli levelekbeli szakaszokat. Ez nehezen ment a cigány nyelv szegénysége, és sok magyar kölcsön szó miatt.

Egy-egy a cigány nyelvben nem létező bibliai fogalom miatt sorra kellett járnom a putrik öreg cigányait és faggatnom őket, hogy a nem létező szó helyett mondjanak legalább egy hasonló értelműt. (Vasárnapi Újság)

A levélrészletek alapján bizony István királyunk megszólítása is nem kis fejtörést okozott Sója atyának egy pócsi búcsúra való készülődés alkalmával:

Olyan pácban voltam, amikor azon gondolkodtam, hogy hogyan is szólítsam meg Szent Istvánt cigányul. Ugyanis nem tudtam és soha nem hallottam még, hogy miként van az István cigányul.

A falusi cigányok még ha adnak is elvéve István keresztnévet valamelyik gyereknek, de csak valamilyen csúf néven szólítják egész életében szegényt. Itt kérdezősködtem úton-útfélen a cigányoktól, mondják már meg hogy miként hangzik az István név cigányul. A legtöbben azt mondták: Pesta!

Most aztán elkezdtem vakarni a fületem: Atyaisten mi lesz Pócson, ha én Szent Istvánnak azt mondom Szevasz Pesta! Kitör a botrány! Mikor már annyit nevettem, hogy a rekeszizmom is fájt úgy döntöttem a cigány nyelvtani szabályt követve megcigányosítom a magyar István szót Istvanora és így fogom szólítani első királyunkat a magyarországi cigányok nevében.

(Sója atya visszaemlékezése egy levélben, amit Mosolygó Bélának írt)

Sokat járok napjainkban is Hodászra, ahol a misék alatt ma is megfigyelhető, hogy most már sok magyar, főként akinek a lakhelye ehhez a templomhoz van közel vagy szorosabb kapcsolatban van a cigányokkal ide jár misére és sokan éneklnek is a cigány misét. Bevallom az évek során rám is rám ragadt egy-egy részlet a miséből.

Egy magyar asszony így vélekedett Sója Miklósnak:

Rám ragadt lassan és most már kezdem megszeretni. A cigányok nagy buzgósága magával ragadt engem és örülök, hogy bekapcsolódhatok énekükbe.(Vasárnapi Újság)

Sója Miklósnak kemény csatát kellett vívni olykor a magyarokkal, akik nehezen vették tudomásul a cigány nyelven való misézést, nehezen értették meg, hogy az a kápolna a cigányokért van, az ő érdeküket szolgálja.

Az is meglepő volt számukra, hogy a cigány templomban az akusztikus hangszerek jelentek meg a mise keretében. Ez nem olyan meglepő akkor, ha valaki ismeri a cigányság szokásvilágát, s tisztában van vele, hogy számukra milyen fontos a zene, főként a hangszerrel kísérve. Talán ezért is vonzotta jobban a görög katolikus vallás őket, mint a református, hiszen a zenei élete színesebb a görög katolikus vallásnak.

1974-ben nagy nehézségek és kockázatos váltóaláírás árán sikerült megvenni a kápolna számára három elektromos gitárt, hangfalakkal, erősítővel, mikrofonokkal.

A zenében addig sem analfabéta, sőt nem is járatlan ifjúság e zeneszerszámokat mennyországos boldogsággal ölelte magához, s a legszakavatottabb fiatalok néhány hét alatt betanulták a mise énekeinek kíséretét. Ez forradalmasította a kápolnai életet és kimondottan attrakcióvá avatta a kápolnai misét, ami egyre jobban érdekelte a nem cigányokat is.

A kápolnában folyt a hitoktatás, a rózsafüzér imádkozás, a májusi ájtatosságok(Paraklisz), Nagy Szent Bazil liturgiájának tanítása, temetési szertartás is.

A ravatalazók megjelenése a falvakban a 80-as évekre tehető, s bár addig a háznál ravataloztak fel nem jelentett gondot. Kivéve a cigányságnál, akik az 50-es években egyébként sem éltek olyan körülmények között, mint most és a fertőzés veszélye még nagyobb volt. Emiatt a kápolna egy harmadik funkcióval bővült: ravatalozóként is funkcionált.

A cigánykápolna sohasem volt olyan nagy, olyan fenséges, dicsőséges, mint mikor nem közvetlenül Isten és az istentisztelet, hanem az ember, pontosabban az emberiség szolgálatába állott, vagyis amikor berendeztem ravatalozónak a cigánytelepi halottak számára.

Erre az a borzalmas látvány készített, amely egy halottas kunyhóban tárult elém. A halott egy tákolt koporsóban fekszik a földön, csaknem meztelenül, arca alig látszik a rátelepedő legyektől, szemfedő nincs, szenny, bűz és sötétség, csak egy gyertyácska pislákol.

A temetési szertartás a kunyhóban kezdődött és a folytatás végett a halottat ki kellett volna vinni a kunyhóból. Igen ám, de a halottat ki kellett borítani a koporsóból, mert még e szűkre szabott koporsó sem fért ki az ajtón. Úgy látszik élére állítva vitték be a koporsót a kunyhóba, ahol a halott körül kínosan szorongtak a hozzátartozók. Ettől kezdve a templom szolgált ravatalozóul a cigány halottak számára mindaddig, amíg az állam segítségével fel nem épültek a telep új házai. (Vasárnapi Újság)

A cigánykápolna védőszentje Goretti Mária lett, aki tisztaságának megőrzéséért életét adta. Ezzel követendő példát állított a cigányok elé. Sója Miklós nemcsak a lelki életükkel foglalkozott, az élet más rejtjelmeibe is bevezette őket. Színjátészó együttest, focicsapatot hozott létre.

Amint a kápolna kiemelkedett a hodászi putrik tömegéből, úgy emelkedett ki azonnal a cigányok vasárnapja is az örökös hétköznapi sorából, új tartalmával: a templomba járással.

Ez magától értetődővé tette a cigányok számára azt, hogy most már a kócos ruhadarabokból ki kellene emelkedni egy vasárnapi ruhának. Megéreztek és igényelni kezdték a jobb ruhát. És a kápolna is igyekezett ebben tőle telhetően segíteni. (Vasárnapi Újság)

Lehetőségem volt a megmaradt levelekből, ami a Sója hagyatékban található néhányat elolvasni. Több olyan levél található közöttük, amelyekben más egyházak vagy segítő személyek az ajándék vagy ruhacsomag küldés miatt tudakozódtak akár Sója Miklóstól, akár az utódoktól.

Főtisztelendő Paróchus Úr!

Elnézését kérjük, hogy zavarjuk, hiszen annak idején, mikor Sólya atya nyugdíjba ment írta Nekünk, hogy a kezdeti nehéz időkben ne közvetlen zavarjuk s így a kántor-gondnoknak szoktuk elküldeni a hosszú idő óta szokásos karácsonyi csomagjainkat.

Most hogy mégis zavarjuk az örömünk kifejezője, láttuk a tv-ben, hogy a jó Isten áldásával éppen olyan buzgón folytatja nehéz misszióját, mint Sólya atya elkezdte. Adjon a jó Isten sok kegyelmet ehhez a nehéz, de igen szép munkához.

Sok szép képünk, emlékünkn van a hodászi cigány plébánia életéből. Csak azt szeretnénk tudni, jó-e ha nem Önnek küldjük csomagjainkat elosztás szempontjából. Erre kérjük szíves választát s Isten sok kegyelmét kérjük családommal együtt Paróchus Úrra

Rikk Sándorné

Veszprém, 1984. November 7.

8200 Sarkantyú u. 4.

Kedves Atya!

Úgy emlékszem, hogy valamikor lehetett Hodászra küldeni csomagokat, használt, de még jó állapotban lévő ruhákat. A híveink érdeklődnek, hogy ilyen küldeményt jelenleg is elfogadtok-e. Légy szíves mielőbb válaszolni.

Tisztelettel és szeretettel: Vangel Imre

Plébános

Budapest, 1984. nov.19.

Kedves Lelkész Úr!

Tudomásunkra érkezett, hogy ebbe a faluba van egy szegény kis kápolna és ennek reményébe Isten segedelmében nagyon szeretnénk segíteni. Kedves Lelkész Úr tessék nekünk válaszbba megadni, hogy az egyháznak mire van szüksége, anyagi támogatás vagy egyéb juttatás.

Nagyon szépen tudok kézimunkálni, gondoltam hogy terítőket készítek az oltár elé.

De nagyon jó lenn,e ha a Lelkész Úr megadná nekünk a méreteket.

És továbbá is bár mire szüksége lenne az egyháznak boldogan segíünk csak tessék értesíteni.

12-én mi is ott voltunk Pócson végig hallgattuk a szertartást nagyon meghatott és ezentúl minden évben szeretnénk elmenni és együtt fohászokodnánk az Istenhez.

Drága jó Lelkész Atyám fogadja el segítségünket.

Az Úr legyen Te veled és a mi lelkünkkel.

(A levél alján sajnos a név nem található meg, de Sója Miklósnak volt címezve.)

Az adatközlők elbeszélése szerint Sója Miklósnak volt egy lábfüzete, amelybe körbe rajzolta a gyerekek lábát, aláírta a nevüket, s ha valahol valamelyik lábára megfelelő cipőt talált azt elhozta nekik.

Miután bevezette a cigányokat a betűk világába a kibővített kápolnában létrehozott egy kis könyvtárat is a számukra.

Kezdetben csak liturgikus könyveket láthattak tisztos távolból. De néhány év leforgása alatt megszületett a kápolnai, általam Hány Jánosnak nevezett könyvtár. Könyveit kéregetéssel gyűjtöttem össze, zömében mesekönyvekből állt, de sok komoly irodalmi alkotás is megtalálható volt benne.

Kérő soraimmal bemerészkedtem nyolc-tíz könyvkiadó vállalathoz is, ahonnan száz számra küldözgették a vadonatúj könyveket, egy-egy művet tíz-húsz példányban is.

Az volt a kellemetlen, hogy a könyv a cigányok kezében fogyó eszköz volt. Hányszor, de hányszor csak a felét hozta vissza egy-egy gyerek a János vitéznek, meg a Hamupipőkének, de nem is nagyon bántam, még így is megérte, amikor részleteket hallottam belőlük vissza, olvasni nem tudó nénikéktől.

Érdemesnek tartottam kosárral közéjük önteni a könyvet, abban a reményben, hogyha csak egy is végigolvassa és megkedveli a könyvet, a már iskolába kényszerített gyerekek közül, busásan megtérül az áldozat. (Vasárnapi Újság)

Arra, hogy nemcsak lelki életüket ápolta, hanem szellemi és sport életüket is fejlesztette jó példa a foci csapat és a színjátszókör létrehozása.

A foci csapat felszereléséhez egyenesen az FTC-től kért és kapott segítséget.

Hogy emlékszik vissza erre maga Sója Miklós?

Az ő lábukhoz is innen az oltárról gurult le az első pettyes futball. Innen öltötték magukra az első, vadonatúj, legkiválóbb minőségű teljes futbalszerelést, amelynél jobbat a NB I-esek sem viseltek. Ettől kaptak kedvet a környékbeli községek cigányjaival való körmérkőzések megszervezésére. Melyek egyikén a tét, ha jól tudom egy hízott liba volt.

Ugyanis a hodászi kezdeményezés hatására a szomszéd községek cigány ifjúsága is megmozdult.

Akkortájt a cigányok sportjával, sportoltatásával még nemigen törődött senki. Pedig a putrik párás, bűzös levegője után nekik is jót tett volna egy kis sport, ami ráadásul még lelket kiegyensúlyozó szórakozás is.

(Vasárnapi Újság)

Sója Miklós sok esetben saját maga írt rövidebb előadásokat, amit a cigányok megtanultak és előadtak a közönség előtt. Ezek az előadások, amit ő maga írt, burkoltan ugyan, de tanító jellegűek voltak sok esetben a cigányság felemelkedéséről szóltak.

Természetesen a lányoknak is kijutott a jóból, hiszen én láthattam azokat a fényképeket, amelyeken a cigánylányok egyenruhákban szerepelnek:

A kápolna egyik legemlékezetesebb kulturális programja bonyolódott le, amikor a cigánylányok egy mise végén egyenruhát kaptak az oltárnál.

Sujtásos sötétkék mellényt, ugyanilyen színű Bocskai-sapka félét és halványabb kék hosszú ruhát a mellény alá. A kék Mária színének számít az egyházban. Ezzel az egyenruhás leánygárdával felékesült nemcsak a cigánytelep, hanem a közösség is, hát még a pócsi zarándokcsoport. A vasárnapi misék és a temetések tömege.

(Vasárnapi Újság)

Míg Dudás püspök vonakodott felszentelni a kápolnát a kezdet kezdetén addig Timkó Imre püspök szinte kikövetelte magának 40 szépen felöltözött cigány elsőáldoztatását.

Megfordult a cigány egyházközségben még Sója idejében Tomko prelátus is, az akkori püspöki szinódus titkára.

Szintén a Vasárnapi Újságban hallhattuk azt a történetet, mikor még Sója Miklós idejében meglátogatta a cigány egyházközséget egy volt NSZK-beli egyházi nobilitás a püspök atya kíséretében.

Őt is elvezette a kápolnába, ahol a püspök atya első szava ez volt "Szívesen hallanánk néhány éneket."

Paffá lett a német úr, amikor elsőnek a Stille Nacht csendült fel a cigánygyerekek ajkán. Mindez a 'Koleráson'! Vendégünk úgy nyilatkozott, hogy a fajt, a zenét és a nyelvet ennyire együtt a világon még sehol nem találta. (Vasárnapi Újság)

Sója Miklós 40 éven keresztül végzett áldozatkész munkája nyomott hagyott a cigányságban a hodászi társadalomban.

Hogyan is vélekedett Sója Miklós saját munkájáról, annak gyümölcseről?

A község népének két rétege, a magyarság és a cigányság fokozatosan de egyre közelebb került egymáshoz. A Kolerásról kezdtek másképpen gondolkodni a község lakói. A Kolerás nem volt már olyan messzi, nemkívánatos periféria az emberek számára, mert a hajdan

egymástól lélekben oly messze eső külső és belső községi területeket a kápolna, a csodás varrógép, mint két durva posztódarabot kezdte összevarrni.

Így a Kolerás nemcsak közelebb kezdett kerülni a községhez, hanem bizonyos értelemben ez a bűzfészek kezdett bevonulni a centrumba, mégpedig a legelőkelőbb negyedbe, a magyarok szívébe. (Vasárnapi Újság)

Azáltal, hogy a templomban a szentmiséken, a házasságkötéseken – bizony Sójának sikerült elérni, hogy a lányszöktetés az elhálás után azért az egyház előtt is szentesítsék kapcsolatukat, és a születendő gyerekeket is megkereszteljék – ájtatosságokon kívül teret adott a ping-pongozásnak, tánc tanulásnak, a kés és villa használatának nem szentségtelenítették meg a templomot, hanem ahogy Sója Miklós mondta:

még inkább felmagasztosul és a humánus intézményévé szentelődik, teret biztosítva az élet sok megengedett örömeiből kirekesztett gyerekeknek az élet emberi tartozékainak elsajátításáról.

S hogyan változott meg a világ a Kolerás-on negyven év alatt?

Kezdő hodászi napjaimban a Rühes-tóból meztelen, illetve nyálkaruhájú gyerekek merészkednek ki hozzám a partra. Negyven évvel később pedig a Rühes tó partján épült kápolna ajtajában Csipkerózsikának öltözve, mint a tó csodás tündérei, tavirózsái, cigánylánykák kezükben csokrot, eszükben köszöntő verset szorongatva a püspökre, ENSZ képviselőkre várnak, verselnek, csokrokat adnak.

Hasonlítsuk össze a hínáros gyerekekkel! Csak a külsejüket! Hát még a bensőjüket összehasonlítva, mekkora távolságokat fedezhetünk fel!

Nagy utat tettek meg a hodászi cigányok Sója vezetésével. S bár Sója Miklós 1981 őszén nyugdíjba vonult a cigányok mentek, mennek a kijelölt úton tovább.

1987-tet írtak mikor Sója Miklós aranymiséjére sor került. Melyet a budapesti városmajori templomban tartottak, s erre a hodászi cigányokat is meghívta. A szent liturgián az éneket a cigányok szolgáltatták.¹³

Az ünneplés tovább folyt a Gellért étteremben, ahol vendégül látta a misén résztvevőket.

¹³ Az aranymisére való készülés komoly szervezést és hosszú levelezést igényelt, mint az a megmaradt levelekből is kiderült, de boldog volt Sója atya, hogy a cigányaival misézhetett együtt és a levelek alapján azt tapasztaltam, hogy boldogok voltak a cigányok is.

Sója Miklós nyugdíjba vonulása után sem szakította meg a kapcsolatot a hodászi cigánysággal. Támogatta, segítette, hasznos tanácsokkal látta el őket. A csapat több tagjával is levelek, telefonok útján tartotta a kapcsolatot. Minden eseményről tudott, próbált segíteni akkor is, amikor Lina és társai a Hit Gyülekezethez tértek át.

Hosszú levelekben próbálta meggyőzni őket, arról, hogy ne hagyják ott azt, amit együtt felépítettek.

Sója Miklós egyik levelében azt írta, hogy *Hodásznak főnyeremény volna sok-sok szempontból, ha Mosolygó Béla lenne a papja. Ennek igen –igen örvendének. Éveken át kínálgattam mindenkinek a kerületben és a kerületen kívül, de egynek sem volt bátorsága Hodászhoz. Végre a Püspök atya megoldotta. Nagyon-nagyon kellett már ide egy ilyen fiatal ember, akinek pusztán jelenléte is többet jelent, mint az én veritékes prédikálásom. Mit tehetetlenkedik már itt egy ilyen vén pap, aki egy pár év alatt tönkre teszi az itteni egyházi életet. Igen sajnálom, hogy csak kevés időt tölthettem velük.*

Utódjával – Mosolygó Béla - is rendszeresen leveleztek, tanácsokkal látta el, fordította továbbra is az énekeket cigány nyelvre. A levelekből ugyan kiolvasható, hogy olykor-olykor Mosolygó atya zokon vette¹⁴, hogy Sója szoros kapcsolatot tart fent a cigányokkal s olykor azt gondolta, hogy a háta mögött ellene szervezkedik. Ez természetesen csak feltételezés, hiszen Sóját ugyanúgy, hanem jobban bántotta a közösség meggyengülése. Sója Miklósnak nyugdíjba vonulása után is szívügye maradt a cigánypasztorizáció, a hodászi közösség. Bizonyítják ezt azok a levelek, amelyeket Mosolygó atyához és a hodászi cigányokhoz írt, igazgatva bennük útjaikat.

S nemcsak a hodásziakat, de kollégáit is biztatta a munkára:

¹⁴ Kedves Béla!

Pusztán tájékoztatásul mutatok be neked két levelet. Az is motivál engem ebben, hogy meggyőzzek arról, hogy nem a hátad mögött akarok én kapcsolatot tartani a hodászi cigányokkal. Néha kapok onnan 1-2 levelet. Egyáltalán nem keresem az alkalmat levelezgetésre, de Linával kapcsolatban május körül egyenesen ürtgyet kerestem a levélírára, hogy esetleges válasza révén a lelkébe láthassak. Nagy nehezen e napokban meg is érkezett a mindent eláruló, leleplező válasz. Ürügyként küldtem neki elolvasásra egy Máriáról szóló könyvet, hogy lelkiismeretét felébresszem általa. Ez bizony, amint a leveléből látom nem nagyon sikerült. Ez az asszony bele van habarodva abba az üres, felszínes szektába. Ennek ellenére még fogok neki írni, de mint vele összesugdolozó ellenfeled, hanem inkább mint próbálkozó segítségéd. Jó talán a kapcsolatot e bandával nem teljesen megszakítani. 1-2 rövid levélnél többre nem gondolok, a második már komisz lesz. Évek óta látom, próbáltam is visszarántani, de amint látom már talán késő. Ennek ellenére se keseredj el! Fel a fejfel! Minden jó lesz! Hogy vagytok? Jó munkát!

Kézcsókkal, testvéri szeretettel: Miklós
Október 8.

Kedves Béla, Marci és Pista!

Vagyis a magyarországi cigánypasztorizáció három görög oszlopa Hodászon, Nagyecsedén és Kántorjánosiban!

Őszintén mondom, hogy ti vagytok hárman egyházmegyénk cigánypasztorizációjának minden reménye és minél nagyobb eredmény érdekében jó volna összefognotok, azaz egyetlen cigányparókiának tekintetnek a 3 községben élő 2000 –2200 cigányt, amelyben egymásba karolva dolgoztok, egybehangolt terv szerint működtök mindenben – hitoktatásban, éneklésben, zarándoklatban, miseéneklésben, népi rendezvényekben, a cigány hagyományok ápolásában, a hívek kölcsönös vendég szerepeltetésében stb...

Berekfürdön félfüllel elcsíptem ezt a megjegyzést: "Hát halljátok ezek a görög papok lepipálták az egész országot a cigánypasztorizációban!" „Ha ugyan nem az egész világot!”- jegyezte meg az egyik ott lévő valaki. „Elsőprő lendülettel, elszántsággal, áldozatkészséggel csinálják a dolgot!”

Erre a lendületre nagyon vigyázzatok, hogy legalább utólag rászolgáljunk erre a megelőlegezett elsőprő jelzőre. Legyetek leleményesek, találékonyak a cigányokkal való foglalkozások témáit illetően. Nagyon segítetek be a jánosi Pistának a hátrányok behozásában, amit jórészt a Gánitz Bandi mulasztásának köszönhet: az 1000 fős kántorjánosi csaknem teljes egészében görög cigánytáborban papi kényelmessége hozzájárult két új egyháznak – baptista és evangélikus- a megszerveződéséhez Kántorjánosiban. Próbáljátok meg összefogva az eltántorított híveknek legalább egy részét visszahozni valahogy. Nem volna e jó a nagybőjtben vagy kétszer átvonulni a hodásziaknak oda 1-1 cigánymisére, amelyen Béla misézne, Marci pedig prédikálna, Pista pedig jól előkészítené valamennyi jánosi cigány csoportban a hodásziak, ecsediek és jánosiak találkozását. A jánosi karzaton elférne akár 100 hodászi és ecsedi is. Valamikor az egykor hozzám tartozó Jánosiban 6 hónapig helyettesítve cigány elsőáldozást szervezve miséztem ott sok hodászi cigánnyal az elsőáldozáskor.

Nagyszerű volt. Emlékszem, hogy a szuplikációt is nagyon szépen énekelték már a jánosi cigányok és elsővasárnaponként a 6 hünap alatt átmentem délután szentségimádást végezni. Klári jánosi cigánylány (akkor szépséges és kitűnő tanuló 8-os) volt a kántor. Keressétek meg, menjetek utána, rángassátok vissza. Ott lakik vagy legalabbis ott lakott az őri útnak mindjárt az első kanyarjában még a faluban. (Farkas Klári) A szuplikációt a hodásziak is tudják és elsővasárnaponként mise után mindig végeztük is. Melegen ajánlom az ecsedieknek is lépéstartás végett. Egyébként pedig Hodász kölcsönözhetne a jánosiaknak és ecsediekneknek minél több népéneket is a miseénekeken kívül. Jó volna nagybőjtben a

cigánytelepeken 3-3 napos esti elmélkedést rendezni. Nem pihenhettek, nem aludhattok, mert farkasok járnak mindhárom helyen a kert alatt. Most a szekták nagyon rákapcsoltak és érnek el sikereket is itt-ott. Biztos vagyok benne, hogy a cigánypasztorizációban a protestáns felekezetek (főleg a reformátusok) fognak a legnagyobb sikereket elérni, mert sokkal karitatívabbak, mint a katolikusok.

Béla nagyon örülök, hogy táncoltál a ministráns bulin. Húsz évi munkával, elmélkedéssel se tudnál olyan prédikációt írni, amelynek olyan jó hatása és visszhangja lenne a cigányok között, mint ennek a cigányok közötti, őket kitüntető felmagasztaló táncodnak, néhány tánclépésednek. Ez nem szégyen, sőt a te helyzetekben egyenesen morális kötelességed volt. Legyen hagyománnyá a ministráns buli!

Szeretettel öllelek mindhármótokat Tieitekkel együtt: Miklós atya

Az utód

Sója Miklós nyugdíjazása után Mosolygó Bélát nevezte ki a püspök hodászi parókusnak.

Sója nagyon sokat segített abban, hogy Mosolygót elfogadja a cigány közösség is. Hiszen nehéz feladat hárul arra, aki Sója Miklós nyomdokaiba lép.

Mire a közösségbe került már Mosolygó is beszélt valamilyen szinte cigányul és eltökélt szándéka volt, hogy tovább építi a közösséget.

Hogyan emlékszik vissza a kezdetekre Mosolygó Béla?

Bennem már akkor megpendült valami, amikor Miklós bácsitól két gépelt oldalon megkaptam a cigány mise szövegét és hozzá egy nem túl jó minőségű, de engem sok mindenre megtanító magnó kazettát a szent liturgia énekeivel.

A hideg futkosott a hátamon a gyönyörűségtől, amikor a fiúk megpendítették a húrokat, megadták nekem a hangot és elkezdtem cigányul énekelni a szent liturgia kezdő áldását: Baktalaj le Dádeszke taj le Saveszke, taj le Szunto Gyiheszke them akanak taj szakanak taj szakanak. Az egész közösség gitárkísérettel harsogta a választ: Amen.¹⁵

Mosolygó Béla vezetésével a munka ment tovább. Az adományok, ruhacsomagok továbbra is jöttek és szívesen fogadták, a liturgia továbbra is cigány nyelven folyt. Egyetlen probléma

¹⁵ Mosolygó Béla kéziratos előadása a cigány evangélizációról.

volt csupán, hogy a férfiak zöme hétközben Pesten dolgozott, de hétvégén mikor mindenki haza jött viszont megtelt a templom.

S a cigányság ismét új álmokat szőtt, egy nagyobb kápolnára, közösségi házra vágyott. Mosolygó atya nem állt az útjukba, inkább támogatta az elképzeléseket.

Megvették a kápolna melletti házat, amelynek falait kibontva egy nagy tágas teret kaptak. Itt tartották közös rendezvényeiket, ping-pong asztalt szereztek, Mikulás és karácsonyi ünnepeket rendeztek.

Mosolygó atya ismeretterjesztő előadásokat is szervezett nekik védőnők, orvosok közreműködésével. Korrepetálás zajlott, beiratkoztak sokan a gimnázium levelező tagozatára. Egy néhányan még le is érettségiztek.

Az adatközlők elbeszéléseiből, visszaemlékezéseiből az szűrhető le, hogy Mosolygó atya minden formáját követte annak a misszióknak, amit Sója elkezdett. Ugyanolyan áldozatkész, emberséges, időt és fáradságot nem kímélő munkát végzett, mint elődje. Nem maradtak el szokások, ugyan úgy megtartotta a házszeneléseket Ilyenkor több tíz gyerek kísérte az atyát végig énekelve az otthonokat.¹⁶

A továbbra is fontos esemény pászkaszentelés is a hodászi cigányok életében.¹⁷

A húsvétra való készülődés már a nagyhét elején elkezdődik a pászka¹⁸ sütéssel, sárgatúró¹⁹ készítéssel. Újabban már nem csak pászkát, bort és sárgatúrót szenteltek, hanem tortákat is. Erre az alkalomra minden évben igyekeznek új ruhát venni vagy varratni.

Az 1990-es években sajnos erőteljesebben kezdett kibontakozni a faluban is szektásodás. Sajnos a cigány közösséget is elérték ezek az eszmék. Olyan emberek kerültek ebbe a közösségbe, akik oszlopos tagjai voltak a cigány egyházközségnek is. Az egyházközség megmentésébe távolról levelek útján még Sója Miklós is bekapcsolódott.

¹⁶ A házszenelés szokása vízkereszt ünnepéhez csatlakozik. Vízkereszt, Jézus megkeresztelkedésének ünnepe január 6-a. Ilyenkor a pap felkeresi híveit és az arra szolgáló szertartással megszenteli házaikat. (Ivancsó I.1997.160.)

A római katolikusokkal ellentétben – akik ezen alkalomkor egy krétával felírják az ajtó fölé az évszámot és a három király kezdőbetűjét: G.M.B. A nép tréfásan ezt úgy fordítja: Gazda Menj Borért!- a görög katolikusok nem írnak semmit az ajtóra.

Arra vonatkozóan, hogy ezt a szokást nemcsak a magyarság körében ismert még Rakacáról is van adat. Ahol a cigányok is számítottak a pap látogatására. Előtte nagy meszelés és takarítás volt, mert jön a pap. (Kisfalusi J. 1995. 159-160)

¹⁷ A húsvét vasárnapi Szent Liturgia végén a bizánci egyházban pászkaszentelést végeznek. Az egyház a pap révén megáldja a hívek eledelét, hogy a hosszú böjti időszak után megszentelt ételeket vehessenek magukhoz. A pászka, a megszentelt ünnepi kalács, amely szakrális telítettsége miatt mintegy az ünnep jelképévé vált. (Magyari M.1995. 275-286)

A pászka búzalisztból gyúrt kelt tésztaból készül. A hagyományos sütési ideje nagyszombat délelőtt, de van ahol már nagycsütörtökön kezdik. A cigányságnál egységes állásfoglalás nincs a pászkakészítés idejéről. A kosár és a letakarására használt terítőt más alkalomkor nem használják csak pászkaszentelésre.

¹⁹ A sárgatúró tojásból készül mikor is a tojást felferik és edestejben kevés cukorral addig kavargatták, főzték, amíg túró nem lett belőle. Ezt egy túrózacskóba kötötték és leszűrték, hogy jól lecsorogjon.

A levélrészletek alapján az derült ki, hogy az egyházat elhagyók között ott volt Lina is, akit állítása szerint Mosolygó is kizavart a templomból. Azt, hogy valójában mi történt nehéz megállapítani a levélrészletekből csak arra lehet következtetni, hogy Sója igyekezett a távolból segíteni. Ezért tartott fent kapcsolatot levélváltás útján Linával is.

Kelt Hodász 1991 Május 19.

Kedves Esperes Úr netesék haragudni hogy zavarom de nehezen vetem Rá magamat hogy írjak levelet de sajnós ojan dolgok jötek amit Önök okvetlen az igazságot kel meg tudni.

Sajnos Lina akit anyira tanítgatot azt amit Ön 40 éven keresztül ojan sok fáradozással fel építet és tanította őket azt fel akarja borítani. Szegény Esperes Úrnak sok fáradozásába kerül amíg meg tudja akadályozni az egész egyház szétesését most a közel múltban még ara is képes volt hogy Kálmányal fel keresték a Püspök Urat és ojan hazugságokat mondtak ami egyáltalán nem fedi a valóságot.

Most nagy bajban vagyunk Kálmán követeli vissza a kereszt árát hát a biztoság meg is szavazta fel is hívták hogy vissza fizesék hivatalosan de ő nem hajlandó el fogadni csak a mostani árát amit a cigány egyház a szegénység mijat nem tud megfizetni. mán sóder, a téglá, a mész it van de ők akadályt gördítenek minden képen az építésbe.

Lina azal boszantota az egyházat hogy le veteti a tornyot és a harangot a képeket kidobáltassa és ők csinálnak beléle imaházat magának a szektásoknak de most már javult a hejzetünk mert az Esperes Úr kihirdete hogy aki nem katolikus hagyja békén azt aki az akar maradni.

Sőt Sándor mindenkít fel is írt Szóval Lina bár mikor oda mene vagy a lánya hiszen tesék engedni mert azt megszálta a Sátán és az egész cigányságot félre akarná vezetni de nem fog nekijek sikerülni Reméljük segít az Isten.

Most egyebet nem írok lene még mit de csak anyit sok boldogságot sok örömet és hosszú életet kívánok az egész családnak és ne tesék haragudni hogy ijen hosszú voltam.

Balogh Gézáne Hodász²⁰

Sajnos ez a levél is azt bizonyítja és a következő is azt fogja, hogy Hodászon is felütötte a fejét a Hit Gyülekezet. Itt jegyzem meg, hogy a mai napig működik a gyülekezet, de itt nem tudott annyi cigány hívet szerezni magának, mint a szomszédos Kántorjánosi községben. Mivel ott a Hit Gyülekezet megjelenése idején még gyerek cipőben járt a cigány pasztorizáció könnyebben tudott magának hívőket toborozni.

²⁰ Kéziratoss levél, a szöveget úgy közlöm, ahogy azt a levélíró leírta.

Drága Esperes Úr!

Ne tessék haragudni, hogy ilyen sokáig írok és küldöm vissza könyvet, amelynek nagyon megörültem, mert Szűz Anyánk mindenkinek az édesanyja és gondot visel ránk. Közben járó a fiánál Jézus Krisztusnál. Drága Esperes Úr, sikerült engem a Mosolygónak is kizavarni onnan ahol én felnőttem.

Talán az Isten is így akarta, hogy minket kiválasztott, mert a kápolnában mise közben átkozódtak, gyertyákat égettek egymásra és átkozódnak.

Én a Biblia szerint imádkoztam olyanokért akik minket átkoznak. Én Istenhez tértem, erősebben hiszem, tudom, hogy van örök életem és kegyelmet kaptam az Úrtól. Nem ennek a világnak élünk, nem a test kívánságainak élünk, hanem a lelkiünknek élünk.

A Szentlélek csodálatos ajándékokkal áldott meg engem. Tudom az igéjét hirdetni mennyei nyelven beszélek, kézzrátételel az Úr Jézus Krisztus által gyógyítok. Én nem dicsekszem, csak azért írtam meg, hogy tessék elhinni, hogy csodák történnek a mi kis gyülekezetünkben. Istentől kaptuk a kegyelmet. A férfiak nem isznak, nem cigaretáznak, a nők sem. Jézus Krisztus nevében eldobtuk a szenvedélyeket, ital-kávé cigit.

Van egy Karizmatikai gyülekezetün, ami annyit jelent felülről kapott kegyelem. Keresztény Hit Gyülekezet

Nem tartozunk senkihez csak Istenhez.

A mi atyánknak kegyelme az Úr Jázusnak oltalma és szeretete té ável tuhá.

Lina és családja

Kedves Lina!

Nagyon szépen köszönöm a névnap üdvözlét és jókívánságokat. Hasonló jókat kívánok én is Neked és azoknak, akiket Testvéreknek nevezted írásodban, akiknek a nevében is köszöntöttél engem. Örülök, hogy legalább ilyen formán felkerestél engem.

Örömmel olvastam az előzőleg küldött hosszú leveledet is, amelyet a visszaküldött könyvben találtam. Olvasása közben meglepődtem azon, hogy mily sokat tudsz már és idézel Szent Pál leveleiből. Csak tanuld és olvasd Pál leveleit, hogy néhány év múlva egészen járatos légy benne.

Én magam is szeretem és csodálom Pál apostolt. Ő teológus, főiskolás papnövendék volt Jeruzsálemben a rabbiképzőben, amikor Jézust keresztre feszítették Jeruzsálemben. Ő nem volt ott a megfeszítésen, valószínűleg, hogy akkor ő mint főiskolás diák otthon Tarsusban töltötte a húsvéti vakációt. Ő soha nem is találkozott a földön élő Jézussal, de hallani

feltétlenül hallott róla és talán még a bicska is kinyílt a zsebében, mikor azt hallotta Jézusról országszerte, hogy megszegte a szent szombatot azzal, hogy olyan dolgot végzett e napon (gyógyítást) amely tiltva volt.

Pál a legszigorúbb, legvallásosabb csoportba, a farizeusokhoz tartozott és kimondhatatlanul szerette a maga zsidó vallását. Éles eszű, nagyon buzgó, imádságos és becsületes ember volt. Élt, halt a zsidó vallásért. Jézussal sohasem találkozott, de iskolájának elvégzése után egyre több olyan zsidóval és nem zsidóval találkozott, aki Jézus párti, vagyis keresztény lett. Forrt benne a düh ezt tapasztalva és elkezdte üldözni, elfogni, megkínózni a keresztényeket. Sőt kért az állami hatóságtól engedélyeket is az üldözéshez. A zsidó hatóságok az engedélyt szívesen kiadták, sőt segítettek is. Besúgóik által kikutatták a keresztények lakását és rájuk tört segédeivel s elhurcoltatta őket.

Sőt a szomszéd országba, Szíriába is elment társaival egyik zsebében a zsidó főpapok engedélyével, másik zsebében egy hosszú listával, amelyen Szíria fővárosában, Damaszkuszban kikémlt keresztények névsora volt olvasható. Már majdnem a fallal körülvett Damaszkusz kapujához értek, amikor Pált egy vakító fényesség földre terítette, ettől három napra megvakult. A vakító fényességben hangot hallott:” Pál, Pál, miért üldözöl te engem? Ki vagy te Uram?”- kérdezte Pál. A válasz ez volt: „Én vagyok Jézus, akit te üldözöl!”

Pált hordágyon bevitték a városba, három nap múlva megnyílt a szeme, megkeresztelkedett és nem sokára Damaszkuszban azoknak prédikált Jézusról, akiket kevéssel előbb még halálra keresett.

Szememben különösen azért nagy jellem ez az éles eszű, nagyon képzett Pál, mert volt ereje elfordulni attól a vallástól, amelyet halálosan szeretett és védett s volt ereje átpártolni a szegényekhez.

Hirdette az evangéliumot hangsúlyozva, hogy ő nem önmagát tette meg apostolnak, hanem Jézus hívta meg a damaszkuszi úton, hiszen ilyen tisztséget senki sem vehet fel magától ha csak nem Istentől. Erről sok helyen ír Pál: „Krisztus követségében járok”(II. Kor 5. 20.)

Jól emlékszem arra, hogy úgy 20-25 évvel ezelőtt valamilyen nagy ünnepséget rendeztek Mátészalkán a görög katolikusok a szomszédos egyházközségek bekapcsolódásával. A hodászi cigányokat külön felkérték a rendezők, hogy az ünnepségen végezzenek énekes misét cigányul. Óriási sikert arattak a cigányok a templomi szent misével, amit a karzaton énekeltek végig. Egy pünkösdi előtti vasárnapon volt ez. A karzaton Te olvastad illetve énekelted az apostolt gyönyörűséges, mindenkit meghódító hangoddal. Arról volt szó az olvasmányodban, hogy Pál az eléggé északra fekvő Macedóniában visszafordult hajójával és kíséretével, mert a közelgő

pünkösdi ünnepén Jeruzsálemben számított lenni, hogy az ott lakó akkori pápával, Péter apostollal találkozassék. Visszafelé haladva több városban kikötött hajójával és meglátogatta az ottani híveket. Egyszer csak azt vette észre, hogy kifogy az időből és emiatt az útjába eső Efezusba már nem megy be, hanem csak kihívatta a hajójához az efezusi egyház vezetőit és elbeszélgetett velük. A felolvasott szöveged ez volt: "Atyámfiai, Pál Milétoszba érve elhatározta, hogy Efezus mellett elhajózik, hogy időt ne veszítsen. Sietett, hogy hacsak lehet pünkösdi napjára Jeruzsálemben legyen. Ezért Milétoszból üzent Efezusba és magához kérte az egyház presbitereit. Mikor ezek megérkeztek így szólt hozzájuk: 'Tudjátok, hogy Ázsiába jövetelem első napjától fogva hogyan éltem köztetek. Most belső kényszerűség hajt engem arra, hogy Jeruzsálembé menjek. Nem tudom, hogy mi történik ott velem, legfeljebb annyit, hogy a Szentlélek minden városban értésemre adta, hogy bilincs és megpróbáltatás vár rám. De én nem becsülöm sokra az életemet, csak végre tudjam vinni a pályafutásomat és az Úr Jézustól rám bízott feladatomat. Tudom azt is, hogy közületek, akik közt az Isten országát hirdetve jártam egy sem lát többé. Ezért hát vigyázzatok magatokra és az egész nyájra. Azért rendelt ennek élére titeket előljárókká a Szentlélek, hogy igazgassátok az Isten egyházát, amelyet tulajdon vérével szerzett. Tudom, hogy távozásom után ragadozó farkasok törnek rátok és nem kegyelmeznek a nyájnak. Sőt még közületek is támadnak olyanok, akik csalárd beszéddel magukhoz akarják csábítani a tanítványokat. Őrködjetek tehát és véssétek emlékezetekbe, hogy három éven át éjjel-nappal szüntelenül könnyek között intettem mindegyikötöket. Most pedig Istennek és az ő kegyelmébe ajánlak titeket. Neki hatalma van arra, hogy felépítse a művet és megadja nektek az összes többi szentekkel közös örökséget."

.....
 Kedves Lina! Te azt írod leveledben, hogy nem tartoztok senkihez. Nektek nem kell sem pápa, se püspök, se pap, akkor mondjátok meg nekem, hogy Pál apostol miért szentelte püspökké kézzel a Timóteuszt: "Figyelmeztetek élénkítsd fel magadban Isten kegyelmét, mely kézföltétem által benned van." (I.Tim. 1,6)

Mondd hát akkor miért írja Pál ugyanannak a Timótnak: „El ne hanyagold a kegyelmet, amelyet prófétai szó által kézföltételével kaptál.” (I.Tim.4,1)

Hát Titusz püspöknek miért írja Pál ezt: „Azért hagytalak téged Titusz Krétában, hogy elintézd azt, ami még hátra maradt: városról városra, egyházi előljárókat, püspököket rendelj.” (Tit.1,5)

Hát Titusznak miért ír így: „Olyat keress, aki kifogástalan,...a püspöknek ugyanis feddhetetlennek kell lennie.” (Tit 1,6-7)

A zsidóknak ezt írja: „Engedelmeskedjete előljárótoknak és hallgassatok rájuk!” (Zsid 13-17)

Az apostolok cselekedeteiben pedig ezt olvassuk Pálról: "Amikor sorra járták a városokat, a hívek lelkére kötötték, hogy tartsák meg az apostolok és jeruzsálemi presbiterek rendelkezéseit." (Ap. Csel 16,4)

Az egyházat mindenkor apostolok és presbiterek vezették.

Ti azt mondjátok, hogy Szent Pál tanítása szerint éltek, hát akkor miért sikkasztottátok el, seprűztétek ki a ti vallásotokból a püspököket és papokat, holott Pál lépten-nyomon azt forszírozta, hogy minden egyházközség élére szenteljenek püspököt és papot sőt ő maga is szentelt fel ilyeneket.

De honnan van az apostoloknak az a hatalmuk, hogy egyes embereket papokká, egyes papokat püspökké szenteljenek? Hát attól a Jézustól, aki azt mondta: „Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön. Menjetek és tanítsatok minden nemzetet, kereszteljétek még, tanítsátok őket megtartani mindazt, amit én megparancsoltam néktek. Én Veletek vagyok mindennap a világ végéig.” (Mt 28,18-20)

Hát attól a Jézustól van a hatalmuk, akiknek ezt mondta: „Amint engem küldött az Atya, én is küldelek benneteket keresztelni, tanítani, gyóntatni, misézni, püspököket, papokat szentelni.”

Ezért mondja Pál apostol, hogy "apostolokra és prófétákra alapozott épület az egyház" (Ef 2,20) vagyis hogy az egyház mestergerendája, tartóoszlopa a papság, sőt ezt maga Jézus is mondta Péter apostolnak: "Te Péter(magyarul kőszikla) én rád, erre a sziklára fogom építeni az egyházamat, nagy hatalmat adok néked, rád bízom a mennyország kulcsait és amit megkösz és megparancsolsz a földön azt jóvá hagyom az égben is és amit feloldasz a földön azt elengedem, megbocsátom az égben is." (Mt 16,13-19)

De Péter meghalt és eltemették. De a kulcs a hatalom nem maradt a zsebében, nem temették el vele együtt, mert Jézus azt mondta: "ne féljétek, mert én veletek vagyok a világ végezetéig." Ez a szó, hogy világ végezetéig azt jelenti, hogy a kulcsoknak, amit Péter átadott-tanítói és kormányzó- hatalomnak is a földön kell maradnia a világ végéig Péter után következő pápák kezében. Most e kulcsok Péter első pápa 263-ik utódjának II. János Pál pápának a kezében vannak. Az egész világ úgy néz fel rá, mint egy rendíthetetlen kősziklára, a legnagyobb tekintélyű ember a világon, aki sokat tud már a hodászi cigányok kápolnájáról is, aki hallotta hangszalagról, különféle felvételekről a „Lina” hangját is.

Mi végtelenül örülünk annak, hogy mi is ennek a hatalmas kősziklának, II. János Pál pápának a verhetetlen, majdnem egymilliárdos seregéhez tartozunk.

Amint leveledből olvasom, ti ezt a sziklát kidobtátok vallásotok alapjából, pedig Jézus háromszor is neki és utódainak ígérte az egyházban a főpapi hatalmat: „Legeltesd bárányaimat! (Jn 21,15)

„Legeltesd juhaimat!!”(Jn 21,16)

„Legeltesd juhaimat!”(Jn 21,17)

Hogy miért olyan nagyon pappárti Jézus és miért van olyan papos arculata az egyháznak? Hát főképpen azért, mert Jézus maga is pap, a legfőbb pap. Ez a szó 'pap' azt jelenti, hogy áldozat bemutató, miséző.

Már születése előtt évszázadokkal ezt jövendőli Jézusról a 109. Zsoltár a 4. versben: „Megesküdött az Úr és nem másítja meg, Te pap vagy örökre Melkizedek rendje szerint”— vagyis mint ahogy az ószövetségi Melkizedek kenyeret és bort tett az oltárra úgy az is bort és kenyeret fog az oltárra tenni, akiről ez a jövendölés szól. És Jézus valóban kenyeret és bort tett az oltárra az utolsó vacsorán.

Pál apostol is ugyanezt mondja, illetve idézi Jézusról (Zsid 5,6) ”Pap vagy te mindörökké Melkizedek rendje szerint!”

A Zsid 6,20-ban pedig ezt írja Jézusról: „Ahova elsőnek lépett be értünk Jézus, az örök főpap a Melkizedek rendje szerint.”

Ez a főpap mutatott be áldozatot is, kenyeret és bort tett az oltárra az utolsó vacsorán vagyis misézett.

Pál ezt így mondja el(I. Kor 11 23-26:”Az Úr Jézustól tudom- tehát maga az Úr Jézus mondta el neki és nem másoktól hallotta, se nem olvasta- amit már közöltem veletek, hogy az Úr Jézus elárulásának éjszakáján fogta a kenyeret, halat adott megtörte és így szólt: „Vegyétek, egyétek, mert ez az én testem, melyet értetek adok. Ezt tegyétek az én emlékezetemre. Ugyanígy vacsora után fogta a kelyhet és így szólt:2 Ez az én vérem.....Aki méltatlanul eszi e kenyeret vagy issza az Úr kelyhét az Úr test és vére ellen vét. Tehát vizsgálja meg magát mindenki és úgy egyék....”

Elsikkasztottátok a papságot ezzel együtt eldobtátok az oltáriszentséget is, hiszen az oltáriszentségnek a pap miséje a szülőföldje Jézus e szavainak elmondása által:” Ez az én testem ez az én vérem.”(I. Kor 11,23-26)

Nagy baj, ha nincs oltáriszentségetek, mert Jézus világosan kijelentette (Jn 6,55): „Az én testem valóban étel, az én vérem valóban ital! Én vagyok a mennyből alászállott élő kenyér. Aki e kenyérből eszik örökké él. A kenyér, amelyről beszélek az én testem...Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az Ő vérét, nem lesz élet bennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van.”

A zsidók az Ószövetségben égőáldozatokat mutattak be Istennek szabadtéri oltáron, levágott állatokat, terményt vagy ételeket tettek az oltárra a Törvénynek engedelmeskedve, Istennek kedveskedve. Az ószövetségi próféták már évszázadokkal előre jelezték, jövendölték,

hogy Isten ezek helyett a tökéletlen égőáldozatok helyett egy tökéletesebb áldozatot fog rendelni (a misét), melyet napkelettől napnyugtáig minden időben és minden helyen folyamatosan fognak bemutatni a papok úgy, hogy nem lesz a napoknak olyan perce, amelyikben valahol a világon ne misézne valaki vagy valakik.

Izaiás 1,11: "Mire való nékem a véres áldozatoknak sokasága? –mondja az Úr, megelégettem a kosok egészen égő áldozatait és a hizlalt barmok kövérét, a tulkok, bárányok és bakok vérében nem gyönyörködöm."

Amosz 5,21: "Gyűlölöm, megvetem a ti ünnepeiteket és nem gyönyörködöm a ti gyülekezeteitekben. Még ha égő áldozatokkal áldoztok is nékem, sőt étel áldozataitokat sem kedvelem, kövér hála áldozataitokra rá se tekintek. Távoztassák el tőlem énekeid zaját, hárfáid pengését sem hallgatom."

Malakiás 1,10-11: „Nem telik kedvem bennetek azt mondja a Seregeknek Ura, az ételáldozatot sem kedvelem a ti kezetekből. Hiszen napkelettől napnyugtáig nagy az én nevem a pogányok között és minden helyen tömjénnel áldoznak az én nevemnek és tiszta ételáldozattal."

Pál szerint(I. Kor 10,16) ezeknek az ószövetségi áldozatoknak a leváltása Jézus Krisztus által meg is történt és helyükbe rendeltetett: "Az áldás kelyhe, melyet megáldunk, a Krisztus vérében való részesedés és a kenyér, melyet megtörünk a Krisztus testében való részesedés."

A világ számtalan helyen naponként és percenként oly sok a mise, amelyből magunk is meggyőződhetünk arról, hogy ez az áldozat, amelyikre az ószövetségi próféták jövendöléseikkel célozgattak, mint olyan áldozatra, amelyikben az égnek kedve telik. A világ dugig van misével. A nap minden percében ezer meg ezer pap misézik szerte a világon.

Földünk forog a saját tengelye körül, egy nap azaz 24 óra alatt fordul egyet. Mondjuk, hogy Pesten most pontosan reggel 8 óra van, de a Föld forgása miatt egy perc múlva már egy kicsivel odébb esik pontosan 8 óra. Vagyis a nap minden percében van egy hosszú sáv, ahol pontosan 8 óra van.

Ha a világ minden vagyis sokezer papja mindig csak reggel 8-kor misézne, akkor a világon a nap minden percében sok ezer miseáldozat történne. De nemcsak történne, hanem valóban történik is, úgyhogy csak erre illik rá a próféták jövendölése, miszerint új áldozatot rendel az ég, melyet minden helyen és minden időben folyamatosan mutatnak be az arra kiválasztott és a püspökök által felszentelt papok.

Kedves Lina! Pál apostol a hajóhoz kihívatott ezezusi püspökökre ráparancsolt, hogy vigyázzanak a nyájra, ti miért bújtok ki az ilyenek keze, felügyelete alól? Állandóan Szent Pált idézitek, magasztaljátok, de ugyanakkor bele is rúgtok, mert megszüritek tanítását sok szavát

figyelembe se veszitek. Ti megelégedtek néhány intelmével: "Ne éljetez tobzódásban, részegeskedésben,"

El vagytok telve azzal, hogy a férfiakat elvonókúra nélkül vagy esetleg egyszeri elvonókúrával végleg leszoktattátok az új vallásotok erejével. Ez szép és dicséretes dolog.

A baj azonban az, hogy Ti a Bibliát is elvittétek elvonókúrára, sok résszel úgy bántok, mintha benne se volna, meg az általatok felkarolt tanítását is jól kibebeztétek.

Ez nem elég az üdvösséghez, mint ahogy az sem elegendő, hogy államunk ezer törvényéből csak tizet tartok be, sőt 999-nek a betartása se elegendő, mert az elhanyagolt egyetlen ezredik is elég ahhoz, hogy börtönbe kerüljek.

Egészen világos előttünk, hogy a Te új vallásod tanítása sokban eltér, különbözik Pál tanításától, pedig ő ezt írja egy helyen (Gal 1,8-9): "Ha akár mi, akár egy menyébéli angyal más evangéliumot hirdetne, mint mi hirdettünk átkozott legyen! Amint már korábban megmondtuk, most megismétlem: Ha valaki más evangéliumot hirdetne nektek, mint amint tőlünk kaptatok átkozott legyen!"

Ezt írja az a Pál, aki mindennap találkozott, beszélt a feltámadt Jézussal. No meg ezt: „Csodálkozom, hogy attól, aki Krisztus kegyelmére meghívott titeket ily gyorsan átpártoltatok egy más evangéliumhoz, holott nincsen más. Csak néhány ember akad, aki titeket megzavar és el akarja ferdíteni Krisztus evangéliumát.”

A Biblia így figyelmeztet bennünket arra, hogy abból semmit nem szabad kihagyni, de hozzátenni sem. (Mt 5,18-19): "Míg ég és föld fennáll, egy i betű vagy vesszőcske sem marad el a törvényből, hanem beteljesedik az egész. Aki tehát csak egyet hagy is el a legkisebb parancsok közül és így tanítja az embereket, az igen kicsi lesz a mennyeknek országában."

Kedves Lina, most már nemcsak a Te leveledből tudok arról, miket műveltél Hodászón a szektára való áttéréssel, hanem Hodászáról jövő egyre sűrűbb beszámolókból is, főleg a nagyon pocskondiázó, gyalázkodó névtelen levelekből. Szidnak bennük Veled együtt engem is, mondván: „Hogy Sója az oka mindennek, mert nem ismerte fel, hogy Lina mennyire ingatag, megbízhatatlan, uralkodásra vágyó személyiség. Nem lett volna szabad őt annyira kiemelni és segíteni, tanítani. Az egész közösség szégyelli azt, amit csinált!"

Cifrán káromkodva írta az egyik: "Lina elárulta Jézust 30 ezüst pénzért!"

Egy másik valaki egész mesét talált ki Veled kapcsolatban: "Isten megteremtette a Paradicsomkertet és e gyönyörűséges kertbe helyezte Ádámot és Évát, kik nagyon boldogan élvezték a kert kényelmét, szépségét. De Éva összehaverkodott az ördöggel, belekóstolt a tiltott gyümölcsbe, becsalta a bűnbe társát is. Végül jött az Isten angyala és kiűzte Évát a paradicsomkertből.

Sója megteremtette a cigányok paradicsomát, a kápolnát. Nagyon boldogan éltek benne a cigányok, lelkiüket táplálták az evangélium ízletes gyümölcseivel. Szerették őket rendes életükért az egész községben, sőt lassan már szinte az egész országban. Szinte az egész magyarság a szívébe zárta cigányainkat. Miséjük szépségével levették a lábáról a nem cigányokat. De Lina összesűgött az ördöggel, aki rávette őt, hogy kóstoljon bele a tiltott gyümölcsbe. Majd jött az Isten küldötte Mosolygó Béla felszentelt pap, aki tüzes karddal, rendet követelő szavával kikergette Évát a paradicsomból- néhány félrevezetett társával együtt.”

Hát nem veszed észre még most sem, hogy ezzel a tettel Te tulajdonképpen egyedül engem bántottál, csak rajtam ütöttél, csak engem tapodtál és sebesítettél meg, szúrtál szíven azzal, hogy le akartad rombolni azt, amit én 40 év alatt felépítettem, sőt aminek testi-lelki építésében mindvégig munkatársam voltál, miközben szépséges hangoddal és vezetéseddel áténekelt szalkai, ecsedi, pócsi, pesterzsébeti, kántorjánosi, városmajori cigány misék révén szinte világhírré emelkedtél.

Nagyszerű szerepléseid és kiállításaid miatt bántódások is értek

(amikor a templom előtti kereszt előtti keresztvetésed miatt a Községi Tanács, mint óvónőt kihallgatásra rendelt, amikor a Tanács megtiltotta, hogy a kápolna vendégét püspök atyánkat köszöntsed, amikor a cigányóvoda avatási ünnepségén 1-2 óvodás versikével kapcsolatban a nevedet véletlenül kiejtetted a szádon stb...) De ne feledd el mindazt, amivel felemelkedtél, a kápolnában, a kápolnától kaptad. A kápolna által Párizsból, Rómából, Londonból, Oxfordból, Bonnból kaptál ismerősöket.

Mindazok erről a szép oldaladról ismernek Téged, megbotránkozva kérdezik Tőlem: ”Csakugyan igaz, hogy Lina cserbe hagyta a kápolnát, az egyházat? Hát bizony mondják meg neki ezt akkor sem lett volna szabad megtennie, hacsak ő maga egyedül maradt volna a kápolnában! Hát hogy hagyhatja el egy hodászi cigány azt a helyet, amelyen a világon először álltak szóba a cigányokkal? Ellenkezőleg: minden nem hodászi cigány számára becsületbeli kötelességül kellene előírni, hogy zarándokoljon el a kápolnához akár hívő akár hitetlen, mert itt valami nagy dolog történt a cigányokkal. Igen zarándokoljon oda minden önérzetes cigány és legyen e kápolna ”minden cigányok” siratófala, pusztán azért, mert itt nézték először embernek a cigányt.”

Bizony nagy dolog az, amikor a kápolna szülöttje és neveltje szégyent hoz rá, támadást intéz ellene, illetve nem is annyira ellene, mint ellenem, és a támadásnak én lettem a legnagyobb vesztese, a legszenvedőbb alanya, hiszen 40 évi munkámat céloztad meg ezzel a támadással. Az elmúlt 40, sőt már 50 éven át sikerült a kommunizmus minden acsarkodásával

szemben megvédeni, megőrizni e szép kis cigány közösséget, melynek se Sztálin, se Rákosi, vagyis a kommunizmus se ártott annyit egy félszáz éven át, mint amennyit Kedves Linácska Te ártottál egy év alatt minden bizonnyal nagy ördögi besegítéssel.

Hadd kérdezzem meg még: Hová lett életedekből a Mária-tisztelet?

Hiszen a cigány kápolnának a Mária-tisztelet születési anyajegye és szinte a pócsi Szűzanya ölében született. Sajnálatos dolog, hogy nem tisztelitek Máriát, hiszen tisztelte Őt az angyal is, amikor meghajolva köszöntötte: „Üdvözlégy Mária,.....áldott(magasan fölötte állsz minden asszonynak) vagy te az asszonyok között!” Ezeket az angyaltól tanult szavakat de szépen imádkozzák a kápolna hívei meg rajtuk kívül százmilliók is. Tisztelte Őt a fia is, aki a kereszten haldokolva is gondoskodott róla, illetve János apostolra bízta így: "János, ime a te anyád!" És "János magához vette Máriát." Különös tiszteletet tanúsított Jézus az anyja iránt akkor, amikor a kánai esküvői vacsorán anyja rimánkodására csodát művelt, élete első csodáját: a vizet borrrá változtatta, pedig a szavaiból kisejthetően mintha neki az égi terv szerint nem itt kellett volna az első csodát művelnie, de az anyja szavára tervet bontott és csodát művelt. Ebből is kitűnik, hogy Jézus sohasem tiltotta meg a bor mérsékelt fogyasztását, sőt még a vízből is csinált bort.

Az általatok annyira kedvelt Szent Pál apostol pedig ezt írja az általa püspökké szentelt Timóteusnak: "Ne csak vizet igyál, hanem igyál egy kis bort is."(I. Tim 5,23)

A Mária-tiszteletre visszatérve mondom, hogy Mária sokszor vendége a Földnek, többször megjelenik és elbeszélget itt élő emberekkel, gyermekekkel, de érdekes, mindig katolikusok közt tanyáztat, százszámra betegeket is gyógyítva, illetve Fia által gyógyíttatva.

Kedves Lina Te röviden így válaszolhatnál e hosszú levelemre: "Ennek a nyugdíjas vén papnak már semmi köze nincs a cigány kápolnához és híveihez!" Pál apostolnak is írhattak ilyesmit, mert így ír magát védve: "Ha tízezer tanítótok volna is, de atyátok nincs sok. Krisztus Jézusban van az evangélium által én hívtalak életre titeket."

Ezen a címen nekem is van valami közöm hozzátok, akikről szintén Pál apostol szavaival szólok hozzátok: "Csodálkozom, hogy attól (tőlem Páltól), aki Krisztus kegyelmére meghívott titeket, ily gyorsan átpártoltatok egy más evangéliumhoz, pedig nincs más. Csak néhány ember az aki titeket megzavar és el akarja ferdíteni Krisztus evangéliumát."(Gal 1,6-9)

Te Szent Pál tanítványának, hirdetőjének, követőjének tartod magad. Pál amikor megtudta, hogy tévúton jár azonnal hátraarcot csinált a damaszkuszi úton és többé soha nem fordult vissza, Jézus tanításából egy hajszálnyit el nem engedett, hanem inkább vállalta, hogy

levágják a fejét. Szóval: Megtörtént a „Pál-fordulás” avagy a „Pál-forduló”. Vajon lesz –e „Lina-forduló” is mindannyiunk örömére és megbékélésére?

Sajnos hiba nemcsak bennetek van, hanem az ellentáborban is. Ezért e tábor Pál-fordulójára is égetően szükség van. Éppen ezért azt javaslom egymásnak kölcsönösen megbocsátva (azzal nagyon dicsekedtél leveledben: „Mindenkinek megbocsátunk!”) kölcsönösen közeledjetek egymáshoz a teljes testvéri egységig. Megpróbálok ebben közreműködni köztetek. Ekkor lenne még csak igazán nagy tekintélyed és becsületed a községben.

Ne haragudj, ha e hosszú levél valamelyik szavával megbántottalak volna.

Kellemes karácsonyt és boldog új évet kívánva nagy szeretettel csókollak kedves mindnyájatokat:

Sója Miklós

Budapest, 1991. december 23.

Ezekkel a szavakkal próbálta Sója jobb belátásra bírni Linát s a Biblia szavaival felhívni rá a figyelmét, hogy bizony-bizony letértek a jó útról. S kinek lenne ez a legfájóbb, ha nem annak, aki a cigány egyházközséget Hodászon létrehozta. Akinek áldozatkész munkája után a „cigányokat embernek nézték”, világhírnévre tettek szert miséjükkel.

S bár Lina és még jó néhányan kiléptek az egyházközösségből egy új kis közösséget alapítva- az élet ment s megy tovább a hodászi cigány kápolnában s napról napra fejlődik, gyarapszik az egyházközség.

Sója Miklóst akkor „szíven szúrta” az, amit Lina tett ma mégis megnyugvással töltené el, hogy nem sikerült munkáját sem a kommunizmusnak sem Linának tönkre tennie. Hodász napjainkig a cigányság mintaképe. Nincs olyan cigányokról szóló műsor, legyen az karácsony, húsvét vagy a pócsi búcsú, ahol ne kerülnének a figyelem középpontjába.²¹

A szektásodás és Lina áttérése nem rendítette meg Mosolygó Bélát abban, hogy a munkát folytatni kell amíg az utolsó láng is ki nem alszik.

²¹ Nagy öröömre egyre több ilyen műsor van. 2002. Karácsony másnapján a Duna televízió Baxtalo krecsuno te del amen o del (Szerencsés karácsonyt adjon a jó Isten!) című műsorában is jelen voltak. Az adventi időszakban egy alkalommal a Magyar Televízió 2-es csatornája közvetített műsort a hodászi cigány templomról. Szintén öröömre szolgál és végre a pozitív eredményeket is látni, akkor mikor 2002. december 24-én a Hajdú-Bihari Napló címlapján a cikkajánlóban ott találok egy kedves ismerősömet – Csonka József és felesége- akik Hosszúpályiban vezetik 'a kallódó cigányokat az Istenhez vezető úton.' S a koreai, az amerikai presbiterianus egyházak valamint a Magyarországi Református Egyház támogatásával épül Hosszúpályiban a cigány missziós és imaház.

Pályázati pénzek segítségével 1992-ben eljutottak az ország dél-dunántúli részébe, ahol a környék nevezetességeivel ismerkedtek (Pécs, Siklós, Máriagyűd). Várakozással érkeztek Alsószentmártonba, ahol a helybeli római katolikus cigány közösség látta vendégül őket.²²

Feltöltődve új ötletekkel, tervekkel tértek haza a dunántúli körútról s ezek után újra előtérbe került egy cigánykápolna és egy közösségi ház építése. Alapítványt hoztak létre a szükséges pénz összegyűjtésére.

Az új templom terveit Csanády Gábor készítette el és 1992-ben már el is kezdődött a kivitelezés. A régi kápolna nem szerepelhetett a cigányság nevében ez csak akkor sikerült, mikor Németországból jelentős anyagi támogatást kaptak s a telek és a ház a Cigány Görög Katolikus Egyházközség nevére került. S az építkezés tovább folytatódott. De közben 10 évnyi szolgálat után 1993-ban elhelyezték Mosolygó Bélát az egyházközségből.

Hodászi lelkipásztori működésemmel én is azt akartam folytatni, amit elődöm Sója Miklós tisztelendő úr elkezdett. Hamar megtapasztaltam, hogy ha nem folyik kitaró és következetes munka, a folytatást még mélyebbről kell kezdeni. Gondviselő Atyánkban bízva és az Istenszülő segítségét kérve elindultam ezen az úton. Fontosnak éreztem apostolkodni a szegények, a megkülönböztetettek között. Szokás mondani Isten nem személyválogató. Nekünk keresztényeknek sem szabad a szeretet vonalán egyeseket előtérbe helyezni szeretetünkől vagy közösségünkől kirekeszteni.²³

A hodászi cigány evangelizáció harmadik apostola

Gelsei Gábor átvette a stafétabotot s folytatta a munkát ott ahol elődje abbahagyta.

A templom építése tovább folytatódott. 1995. Május 28-án került sor a templom szentelésére melyet Giovanni Chéli érsek végzett.

Az ünnepségen részt vettek : Cheli érsek a Vatikán képviselőjében, Keresztes Szilárd megyéspüspök, Tabajdi Csaba, Lachner Zoltán államtitkárok, Bogdán Béla a Nemzeti Etnikai Bizottság tagja, Lotz Károly az akkori közlekedési miniszter.

A templom szenteléssel egyidőben lerakták a cigány közösségi ház alapkövét a Kisebbségi Hivatal államtitkára és a Közlekedési Miniszter jelenlétében.

A közösségi ház egy éven belül elkészült holland támogatással valamint a Népjóléti Minisztérium segítségével.

²² Pájer A. 2002.37

Ebben az épületben van egy konyha, egy nagy ebédlő terem, ahol folyik az idősök étkeztetése, szilveszteri multságok, keresztelők rendezése stb.

Az emeleti teremben pedig a gyerekek délutáni napközis jellegű tanulása. Ebben az épületben kapott helyett a szociális gondozó tanfolyam, ahová felnőtt cigány lányok és asszonyok járnak és a munkaügyi központ segítségével zajlik.

Itt jönnek össze, hogy kultúrájuk megőrzött darabjait újra felelevenítsék, beszélgetnek, táncolnak, énekelnek.²⁴

A hodászi cigány templom:

A templom az a hely, ahol a hit a kultúra és az egymással való törődés találkozik.

A templomba járók életkoruk alapján széles skálán mozognak a 4-5 évestől a 80 évesig. A ministránsok között vannak óvodások és középiskolások egyaránt.

A templomban meghatározott ülésrenddel nem találkozunk, de általában a férfiak ülnek hátul. A liturgia megegyezik a máshol is használatos Aranyszájú Szent János Liturgiájával csak cigány nyelven.

A hodászi gyerekek szívesen járnak a misére, mert annak aktív részesei, ők mondják a kerub énekeket. A misén csak az evangélium és a prédikáció magyar nyelvű.

A közösségi ház:

Gelsei Gábor szerint elsődleges feladat a szociális szféra lefedése, az oktatási feladatok megoldása és a cigány kultúra megőrzése.

A közösségi ház ajtaja a templom ajtóra nyílik, területe mintegy 600négyzetméter. A több funkciós ház minden korosztály számára nyújt programot. A nagyterem lehetőséget biztosít a ping-pongozásra, kártyázásra, éneklésre, hittanórákra. De itt foglalkoznak a gyerekek délutáni korrepetálásával, s különféle tanfolyamokat szerveznek a munkanélküliek számára.

Az első tanfolyamok között szerepelt a házi gondozó és betegápoló képzés. Az elméleti oktatás a közösségi házban folyt, a gyakorlati órák pedig a nyíregyházi Jósa András kórházban.

A fiúk számára szerepel a közeli tervek között egy ács-állványozói tanfolyam. Mivel az új cigány óvoda építése is a célok között van valamint egy nagy konyha építése- a templom melletti telken – szükség lenne képzett dajkára ezért a dajka képzést is szeretnék beindítani. Egyre gyakrabban szerveznek közös nyári kirándulásokat is.

²³ Mosolygó Béla atya kéziratosa előadása a cigány pasztorizációról....

²⁴ Gelsei G. 1995. In.: Görög katolikus szemle

Az oktatás alapja az óvoda. Hodászon a magyar óvoda mellett működik egy cigány óvoda is a cigány telepen. Itt sajátíthatják el a magyar nyelvet azok a cigány gyerekek, akik otthon csak saját nyelvükön beszélnek.

Ez azért is fontos, mert az iskolában vegyes osztályok vannak. Ebben az iskolában nincs a jászladányi vagy tiszavasvári esethez hasonló, itt nem nézik le sem a szülők, sem a magyar gyerekek sem a pedagógusok a cigány gyerekeket. Itt minden gyerek egyforma.²⁵

Bár az iskolában egy kicsit nehezebb megy a tanulás a cigány gyerekeknek. Ez annak köszönhető, hogy szüleik kevesebbet foglalkoznak velük, pedig a mai követelmények egyre jobban megkövetelik.

Ezt a feladatot a közösségi ház veszi át. A biztató szavakra szükség van, de legalább elvégzik a 8 osztályt és egyre többen mennek tovább tanulni is.

Az iskolai hitoktatást Gelsei esperes úr végzi és két hitoktató vesz részt a munkában. Az utóbbi évben a megyéspüspök a végzős kispapokat kihelyezte Hodászra, hogy a cigány pasztorizációval személyesen is találkozzanak ne csak szakirodalom útján, akik szintén bekapcsolódnak ott tartózkodásuk alatt a közösség munkájába.

A közösségi házban Lakatos Sándor tart hittanórát még a gyerekeknek. Ezek a foglalkozások kötetlenek és saját kultúrájuk megőrzését is szolgálja.

Szent Illés Szeretetotthon és Menedékház

2001-ben újabb épületrésszel gyarapodott a hodászi cigány egyházközség. Elkészült a bentlakásos szeretetotthon.

A komplexum a bajba jutott anyáknak és az időseknek ad menedéket. Az intézmény 2001. márciusában kezdte meg működését, de csak májusban az Urunk mennybemenetelére szentelt cigány templom búcsúján szentelték fel.

Az építkezést a Szociális és Családügyi Minisztérium és egy holland alapítvány támogatta valamint a püspökség, a helyi önkormányzat, vállalkozók stb..

A kétszintes épület és a közösségi ház körbe öleli a templomot. Az otthonban mikor utoljára ott jártam 14 fő lakott. Az otthon nemcsak a helyi és nemcsak a cigány lakosokat várja.

A térítésdíj a nyugdíjához igazodik, annak 80%-át alkotja. Az étkezés helyben történik, a szobák 2-3 ágyasak, minden szobából nyílik zuhanyzó. A társalgóban lehet tv-t nézni, napilapot olvasni, beszélgetni.

²⁵ Sajnos erről keveset hallani a médiában.

Az otthon szakmai irányítása egy jól képzett főnővér kezében van. Mellette 4 főállású nővér dolgozik, akik képesítésüket a fentebb említett tanfolyamon szerezték.

A menedékházban anyák élnek gyermekeikkel. Ez egy átmeneti elhelyezést biztosító intézmény és a gyámhivatal felügyelete alá tartozik.

Ennek a térítésdíja egységesen 8500 forint, amely tartalmazza az étkezést és a rezsit. Mivel a szobák bútorozottak csak személyes dolgaikat kell magukkal hozni. A takarítást az otthon lakói végzik. A maximális tartózkodási idő átmeneti otthonról lévén szó fél év, amely esetleg hosszabbítható.

Kapcsolat más egyházközösségekkel, a magyarokkal:

A falun belül a cigány magyar együttélés példa értékű. Köszönhető ez a magyarságnak és a cigányságnak egyaránt.

Részt vesznek egymás ünnepein, a bálók alkalmával együtt mulatnak, sőt a cigány templomba magyarok is járnak.

A hodászi egyházközség fogalom a megyében és példaértékű munkát végeznek.

A máriapócsi misék alkalmával, amit általában a hodásziak celebrálnak- kivéve ha nem kapnak meghívást más búcsúra- más cigány közösségekkel is megismerkednek, felveszik a kapcsolatot segítik egymás munkáját.

A legszorosabb a viszony a távolság miatt is a szomszédos Kántorjánosi község görög katolikus cigány egyházközségével van.²⁶Részt vesznek egymás templombúcsúin, együtt miséznek Máriapócson, olykor közös foci meccset szerveznek.

A tervek, amelyek már a megvalósulás útján járnak:

Egy 200 adagos konyha és egy 60 fős cigány óvoda felépítése.

Fontos nemcsak szociális helyzetük javítása, az oktatás fejlesztése, hanem lelki életük ápolása. Ezt a három funkciót az új intézmény elkészültével egy helyen tudják megoldani.

²⁶ Kántorjánosiban szintén van külön cigány templom, de ott a cigány pasztorizáció csak a 80-as években kezdődött el. A különbség érzékelhető, de nem behozhatatlan.

Összegzés

Mindig nehézséget okoz egy- egy tanulmány írásakor a befejezés. Különösen nehéz ez most mikor 60 év munkájáról kellene következtetést levonni. Sója Miklós egyik beszédében, amit a hodászi cigányoknak szánt húsvét alkalmával így írt:

Én is király voltam itt ezen a volt dögtéren 40 éven át, de nem kellett félnem idegen királyok betörésétől, mert az erre járók orrukat befogva futottak e területről. Ez volt az én birodalmam, de elűzött engem innen a kor és a kór, az öregség és nyavalyái. Mint elűzött király most én is visszanézek még egyszer életem pereméről volt országomra Rátok búcsúzóul végigsimogatlak még egyszer benneteket szeretetem minden melegével, sugaraival, mert olyan jók voltatok hozzám, hallgattatok szavamra.

Hát igen, itt e volt dögtéren voltam én király, a rongyosak, a koldusok királya 40 éven át ez volt az én birodalmam melyben ott jobbra egy kissé fentebb vagy 50-60 méterre innen a dombocskán volt a döggút, a cigányok titkos húsboltja, körülötte pedig itt lent, mint a sírok, földbe ásott veremfélék voltak, amelyekben nem halottak feküdtek, hanem élő emberek laktak. Én erre a bűzös élőember temetőre felírtam láthatatlan betűkkel, amit a temetők kapujára szoktak kiírni: Feltámadunk! Feltámadunk! Ki fogunk mászni, vergődni ezekből a sírvermekből az emberhez illő életet élő emberek sorába. E telepi kápolna ajtajára is ugyanúgy kiírtam felfelé mutató két tornyával szinte hangosan kiáltva: Feltámadunk!

És íme e mostani királyi díszszemlémen boldogan tapasztalom, hogy a feltámadás fokról-fokra milyen örvendetesen valósul meg köztetek. Örömmel látom, hogy ti régen annyira lenézett, került, kitaszított emberek egy várva várt földi feltámadást már elnyertetek, mert a feltámadt Krisztusba fogóztatok, aki ragaszkodástokért felmagasztalt benneteket.

A feltámadt Krisztus hűségteket látva elővette isteni hatalmát és így rendelkezett felőletek: Megmutatom a gögös világnak ti lenézett szegények, hogy ez az orrbefogva került, bűzös, utálatot és étvágytalanságot ébresztő dögtér egyszer e büszke község ünnepi terített asztala lesz, e község lakói pászkáikkal közzétek fognak furakodni, pászkáikat e dögtér gyepére fogják lerakni, hogy itt áldják meg azokat. E dögtérből a nem cigányok is fognak haza felé sietni- egyáltalán nem e kútból való- húseledelekkel, hanem legfényesebb ünnepük falataival, és akkor az egész község minden családjának asztalán -a cigányokén is – azonos minőségű, rendű és rangú, a királyok asztalára is odaillő étel lesz földi feltámadásuk, felemelkedésük, művelődésünknek bizonyítékaként.

Koronás püspökök fognak e helyen térdelni, imádkozni, misézni. E tér templomocskájának tornyai messzire el fognak látszani: látni fogják Rómából, Párizsból, Londonból, Oxfordból és Varsóból. És tornyai irányába turisták indulnak Európából, hogy itt imádkozzanak és bámuljanak, mint Sába királynéja tette: „hogyan megcsodálhassa Salamon király csupa arany templomát.”

Ti szegények milyen szép a ti húsvétotok, hiszen ti most két feltámadást ünnepeltek: Jézust és a magatokét egyszerre. Mind a kettő Jézus műve, ezért szeressétek Őt és ezt a kápolnát, mint a ti feltámadásotok egyik szent eszközét.

Sok most itt a nem cigány, a magyar testvér, majdnem hogy kiszorítanak benneteket a saját templomotokból. Hála Istennek, mert nektek, kiket eddig ők kerültek már ez is feltámadás. Csepegő halottjaitokat a kunyhóból kihozva e templomban ravataloztuk fel. Nektek sőt szegény halottaitoknak már ez is feltámadás volt.

E kápolna falait belülről befedtük ABC-s falitáblákkal és megismerkedtetek azok betűivel. Nektek ez is feltámadás volt! E templom miatt kétféle ruhátok lett ünnepi és hétköznapi. Nektek ez is feltámadás volt!

Sápadt arcú lánykáitokra ez oltárról szép egyenruhákat osztottunk és a buszban és vonaton a magyarok nem féltek mellettük ülni meg a bolti kasszáknál veletek egy sorban állni.

Szépséges misétekkel meghódítottátok a búcsújáró processziók no meg a városmajori templom népét. Nektek ez is feltámadás volt! E kápolnában hallottátok Európa sok-sok nyelvét az idejövő kíváncsiskodók szájából kikkel többször zarándokoltatok el gyalog Máriapócsra. Ez is fényes feltámadásotoknak a jele!

Örülök, hogy mint elűzött király még egyszer visszaneézhettem életem pereméről és láthattalak benneteket. Vigyázzatok magatokra vagyis régi birodalmamra, jól megjegyezve hogy a pászkaszentelés és a szép húsvéti köszönés magában kevés a Jézussal való barátságához, hanem ezekhez még elengedhetetlenül szükséges az egyre szebb és tökéletesebb keresztény élet, amiről egyre elismerőbben beszél a község népe.

Feltámadt Krisztus! Valóban feltámadt!

Ustyilyász o Krisztusi! Csácsesz oprustlyilasz!

Valóban feltámadt Hodász cigány népe. S ha most Sója Miklós élne örömmel nézne vissza rájuk. Messziről látszik már a hodászi cigány templom tornya s hiába voltak próbálkozások a közösségen belül is nem sikerült a templom tornyát levenni az ott tündöklő és ragyog tovább. Fénye egyre erősödik.

Nem kell már magukat szégyellniük, hol vannak már a régi földe vájt kunyhók! Ha valaki ma arra jár megbizonyosodhat róla, hogy bizony van olyan a cigány telep Hodászon, mint bármely magyar lakta terület. Sőt néha elgondolkoztató, ez lenne a cigánytelep? Ezek a „paloták”, szebbnél szebb portával, esztétikusan és igényesen berendezett bútorokkal, a legmodernebb háztartási berendezésekkel?

Ők is eljutottak Európa, nemcsak a szó átvitt értelmében, hanem többször is megjárták Rómát. Ott voltak például El Pelé cigány vértanú boldoggá avatásán a Kántorjánosiban élő cigányokkal együtt.

Büszke lehet rá a falu és büszke vagyok rá én is, hogy ezek között az emberek között igaz barátokra találtam.

Köszönhető ez Sója Miklósnak hiszen Ő volt a kezdet és munkájának beérett a gyümölcse. Voltak apostolok akik folytatták, folytatják az elkezdett munkát.

A cigány pasztorizációt napjainkban már elég sokan felvállalták. Sója Miklós nyugdíjba vonulását követően kollégáit is ellátta tanácsokkal, ötletekkel, hogyan folytassák azt a munkát, amit ő elkezdett s buzdítására mások is szeretnék követni.

Felhasznált irodalom

Bálint Sándor

1998 Ünnepi kalendárium . Szeged

Gelsei Gábor

1995 Hodászi cigányaink templomszentelője. In.: Görög katolikus szemle. Nyíregyháza.VI. évf. 7. szám

Hajdú-Bihari Napló

2002. dec.24. „Nekünk is Józsi a pásztorunk” Gulyás Imre
cikke

Ivancsó István

1997 Görög katolikus szertartástan. Nyíregyháza

Juhász Éva

2000 Moro raj jertyiszár Egy görög katolikus cigány közösség
vallási élete. Szekszárd-Debrecen

Kisfalusi János

1995 Ünnepi népszokások a Keleti Egyházban

Magyari Márta

1998 „Szépséges pászka, az Úr pászkája” A görög katolikus húsvéti kalács készítésének hagyományos formái. In.: Déri Múzeum évkönyve-1996. 275-286. Debrecen

Magyar Néprajzi Lexikon

1977 1. kötet

Mosolygó Béla

1993 A hodászi Görög Katolikus Cigány Egyházközség története napjainkig. In.: Görög katolikus kalendárium.93-96.

Oláh Judit

2001 A hodászi cigányok vallási élete

Pájer Andrea

2002 A cigányság helyzetének színes mozaikjai a hodászi közösség tükrében. Szakdolgozat a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Karán